

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

ПОГОДЖЕНО

Декан гуманітарно-педагогічного
факультету, кандидат філософських
наук, доцент

_____ І.М. Савицька

« » _____ 2025 р.

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри іноземної
філології і перекладу
доктор педагогічних наук, професор

_____ С.М. Амеліна

« » _____ 2025 р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему: «Мовні засоби репрезентації термінології виробництва продуктів
м'ясної промисловості в англійській мові»**

Спеціальність: 035 Філологія

Спеціалізація: 035.041 – Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша - англійська)

Освітня програма: Англійська мова та друга іноземна

Орієнтація освітньої програми: освітньо-професійна

Гарант освітньої програми

доктор філософії з філології, доцент

_____ Ю. Р. Маркова

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи

кандидат педагогічних наук, доцент

_____ Ю. Г. Рожков

Виконала

_____ Ю.О. Коваль

КИЇВ – 2025

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Гуманітарно-педагогічний факультет

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри
іноземної філології і перекладу,
доктор педагогічних наук, професор
_____ Амеліна С.М.
« ____ » _____ 2025 р.

**ЗАВДАННЯ
ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
ЗДОБУВАЧУ**

Коваль Юлія Олександрівна

Спеціальність 035 «Філологія»

Освітня програма «Англійська мова та друга іноземна»

Спеціалізація: 035.041 – германські мови та літератури (переклад включно)

Орієнтація освітньої програми: освітньо-професійна

Тема магістерської кваліфікаційної роботи:

«Мовні засоби репрезентації термінології виробництва продуктів м'ясної промисловості в англійській мові»

затверджена наказом № 2090 «С» від 25.11.2024 р.

Керівник магістерської роботи: доктор філософії з філології, доцент Рожков Ю. Г.

Термін подання студентом магістерської роботи: « 31 » жовтня 2025 р.

Вихідні дані до магістерської роботи: Закон України «Про освіту», Закон України «Про вищу освіту», Концепція розвитку освіти до 2025 року.

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Розкрити сутність поняття «термін» і дослідити підходи до його тлумачення у сучасній лінгвістиці.
2. Охарактеризувати особливості формування галузевих терміносистем у харчовій промисловості.
3. Визначити структурно-семантичні типи англомовних термінів м'ясної промисловості.
4. Провести тематичну класифікацію термінів відповідно до технологічних етапів виробництва.
5. Описати основні способи словотворення термінів у даній галузі .
6. Дослідити перекладацькі відповідники та шляхи переді англомовних термінів українською мовою.
7. Узагальнити результати аналізу й окреслити тенденції розвитку

англомовної терміносистеми м'ясної промисловості.

7. Виявити мовні засоби репрезентації англомовної термінології м'ясної промисловості та проаналізувати їхню функціональність у професійному дискурсі.

Перелік графічного матеріалу: *презентація до доповіді*

Дата видачі завдання «04» листопада 2024 р.

**Керівник магістерської роботи
Завдання прийняв до виконання**

Ю. Г. Рожков
Ю. О. Коваль

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГАЛУЗЕВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ.....	9
1.1. Поняття терміна та його лінгвістичні характеристики.....	9
1.2. Класифікація термінів у сучасних лінгвістичних дослідженнях.....	14
1.3. Особливості формування терміносистем у галузі харчової промисловості.....	23
Висновки до розділу 1	28
РОЗДІЛ 2 СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКТІВ М'ЯСНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ.....	30
2.1. Тематичні групи термінів м'ясної промисловості.....	30
2.2. Морфологічні та словотвірні моделі утворення термінів.....	33
2.3. Семантичні процеси у формуванні термінів	38
Висновки до розділу 2	42
РОЗДІЛ 3 ПЕРЕКЛАД І ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ М'ЯСНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНСЬКОМУ МОВНОМУ ПРОСТОРІ.....	44
3.1. Способи перекладу англomовних термінів м'ясної промисловості українською мовою	44
3.2. Проблеми адекватності перекладу та термінологічної уніфікації.....	48
3.3. Узагальнення результатів дослідження й тенденції розвитку англomовної терміносистеми м'ясної промисловості.....	56
Висновки до розділу 3	60

ВИСНОВКИ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	70
ДОДАТКИ.....	72

ВСТУП

Актуальність дослідження та ступінь розробленості теми. Сучасна англійська мова є провідним засобом міжнародної комунікації у сфері науки, техніки та виробництва, зокрема у харчовій промисловості. З розвитком технологій м'ясопереробки зростає кількість нових понять, що потребують точного мовного вираження, систематизації та перекладу. Термінологія м'ясної промисловості відіграє важливу роль у забезпеченні взаєморозуміння між фахівцями, у стандартизації виробничих процесів, сертифікації продукції, міжнародній торгівлі та наукових дослідженнях. У зв'язку з цим особливого значення набуває аналіз мовних засобів, які репрезентують галузеві терміни англійської мови. Попри наявність досліджень з теорії терміна та фахової мови, питання репрезентації термінології м'ясної промисловості залишається малодослідженим, що зумовлює актуальність даної роботи.

Об'єкт дослідження: англійська термінологія виробництва продуктів м'ясної промисловості.

Предмет дослідження: мовні засоби репрезентації термінів м'ясної промисловості в англійській мові.

Мета дослідження: виявити, систематизувати та проаналізувати лінгвістичні засоби репрезентації термінології виробництва продуктів м'ясної промисловості в англійській мові.

Поставлена мета передбачає вирішення таких завдань:

1. розкрити сутність поняття «термін» і дослідити підходи до його тлумачення у сучасній лінгвістиці;
2. охарактеризувати особливості формування галузевих терміносистем у харчовій промисловості;
3. визначити структурно-семантичні типи англомовних термінів м'ясної промисловості;

4. провести тематичну класифікацію термінів відповідно до технологічних етапів виробництва;
5. описати основні способи словотворення термінів у даній галузі;
6. дослідити перекладацькі відповідники та шляхи передачі англomовних термінів українською мовою;
7. узагальнити результати аналізу й окреслити тенденції розвитку англomовної терміносистеми м'ясної промисловості.

Матеріал дослідження. Матеріалом стали термінологічні одиниці, відібрані з англomовних спеціалізованих словників, наукових статей, технічних інструкцій, довідників із технології м'яса та м'ясопродуктів, а також профільних сайтів міжнародних виробників м'ясної продукції.

Методи дослідження. У роботі застосовано методи описового та порівняльного аналізу, компонентного аналізу для розкриття семантичної структури термінів, структурно-морфологічний метод для визначення моделей словотворення, а також метод кількісного підрахунку для систематизації тематичних груп.

Наукова новизна одержаних результатів. Уперше здійснено цілісне дослідження мовних засобів репрезентації термінології м'ясної промисловості в англійській мові. Визначено структурно-семантичні типи термінів, з'ясовано специфіку словотворчих моделей та шляхи перекладу термінів українською мовою. Сформовано узагальнену модель терміносистеми м'ясної промисловості як окремого підсектора харчової галузі.

Практичне значення дослідження. Результати можуть бути використані у викладанні курсів зі спеціальної лексикології, термінознавства, перекладознавства, а також у практиці перекладу технічних текстів. Матеріали дослідження можуть стати базою для укладання двомовного галузевого словника або довідника з термінології м'ясної промисловості.

Апробація роботи і публікації. Основні положення дипломної роботи викладено у статті «Мовні засоби репрезентації термінології виробництва

продуктів м'ясної промисловості в англійській мові» під час VII Міжнародної науково-практичної студентської конференції «Світ мов і мови світу» (17 квітня 2025 року).

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. У першому розділі розглянуто теоретичні основи дослідження галузевої термінології. У другому розділі здійснено структурно-семантичний аналіз термінів м'ясної промисловості. У третьому розділі висвітлено особливості перекладу та функціонування англомовних термінів у сучасному українському мовному просторі.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГАЛУЗЕВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ

1.1. Поняття терміна та його лінгвістичні характеристики

Термін у сучасному мовознавстві трактується як спеціальна мовна одиниця, що номінує наукове чи виробниче поняття в межах певної галузі знань і функціонує у професійному дискурсі з підвищеними вимогами до точності. Від загальноживаного слова термін відрізняється дефініційованістю та системною прив'язаністю до понятійного апарату дисципліни, причому дефініція задає його місце у терміносистемі вже на етапі введення до вжитку [18, с. 85]. Для терміна характерні стабільність форми, прагнення до моносемії в межах фахової підмови та стилістична нейтральність. Водночас у широкому комунікативному полі можливі коливання значення, які контролюються нормами професійної комунікації. Терміни виконують не лише номінативну, а й когнітивну функцію, структуруючи знання та забезпечуючи відтворюваність операцій з поняттями. На відміну від образних засобів загальної мови, вони мінімізують експресивність задля однозначного витлумачення. Саме тому їхній стандарт опису поєднує семантичні, формальні та прагматичні параметри.

Лінгвістичні характеристики терміна охоплюють цілісність форми, системність зв'язків і керованість значення в межах фахового поля. Номінативна функція поєднується з вимогою однозначності, однак реальна комунікація допускає регламентовану полісемію, коли одне позначення має кілька фахових відтінків залежно від підсфери, методики чи технологічного етапу [12]. Важливою є кореляція терміна з дефініцією: саме вона задає обсяг і межі застосування, що знижує ризики смислових зсувів у міждисциплінарних текстах [15, с. 85]. Контекст при цьому виконує роль механізму звуження або уточнення референта, підтримуючи ефект точності.

Терміни здебільшого прагнуть до стилістичної нейтральності, зберігаючи при цьому високу інформативність. Порушення нейтральності пов'язане з жанровими умовами або з екстралінгвістичними чинниками, як-от вимоги стандартизації. Усе це зумовлює їхню підвищену чутливість до норм наукового викладу.

Формально-структурно терміни представлені простими й складними лексемами, моделями словоскладання, афіксації, конверсії та різних типів словосполучень. Для англословних терміносистем особливо продуктивні композиція та атрибутивні звороти іменникового типу, що забезпечують високу щільність інформації у межах однієї номінативної одиниці [16, с. 103]. Словотвірна регулярність підтримує впізнаваність нових утворень, полегшуючи їх інтеграцію в терміносистему; при цьому терміни мають зберігати економію форми за умови повноти змісту [25, с. 103]. Власне морфологічні маркери, як-от продуктивні суфікси та префікси, сприяють формуванню парадигматичних гнізд. У багатоконпонентних одиницях важливими є фіксований порядок компонентів і стійкість сполучуваності. Регулярність структурних моделей виступає інструментом термінотворення й нормалізації в галузевих стандартах. Це забезпечує цілісність терміносистеми на рівні як форм, так і відношень між ними.

Семантична організація термінів виявляється через ієрархії родо-видових відношень, мережі синонімів і варіантів, а також механізми семантичних зсувів. Вхідження нових понять часто супроводжується калькуванням внутрішньої форми з мови-джерела, що зберігає прозорість структури й сприяє уніфікації тлумачень [7, с. 27]. Поряд із калькою поширені моделі семантичної деривації: метафоризація для позначення процесів та інструментів, метонімія для перенесення з об'єкта на результат або операцію, а також звуження значення у межах технологічного ланцюга [17]. Синонімія в терміносистемах є небажаною, але на етапі становлення вона виконує роль конкуренції варіантів до моменту стандартизації. Полісемія контролюється дефініційними приписами та жанровими нормами.

Гомонімія з загальноживаними словами долається контекстною підтримкою і терміносистемними зв'язками. Усі ці процеси регулюються міжмовними контактами та професійною практикою перекладу.

Стандартизація і нормалізація визначають функційну придатність терміна в науці та виробництві, адже саме через стандарти фіксуються назви, дефініції та перекладні відповідники. На рівні національних і галузевих документів відбувається відсікання зайвих варіантів та затвердження еталонної форми, що критично важливо для безпомилкової документації та технологічних інструкцій [24, с. 36]. Уніфікація забезпечує узгодженість між суміжними галузями, де той самий процес може мати відмінні локальні найменування; завданням нормалізації є звести їх до системно сумісних рішень [12]. Переклад у цьому процесі виступає не лише технічною процедурою, а й механізмом гармонізації терміносистем. Погодженість термінів спрощує розробку стандартів безпеки та якості. Порушення єдиних норм спричиняє юридичні та технологічні ризики. Тому в галузях із високими вимогами до відповідності терміносистеми підлягають постійному перегляду.

Прагмалінгвістичний аспект терміна проявляється у зв'язку форми та значення з комунікативною метою документу, типом адресата й регулятивним статусом тексту. У науково-технічному та регуляторному дискурсі актуальними є стратегії мінімізації неоднозначностей, відмова від образності й точне зіставлення терміна з процедурою чи параметром [28, с. 39]. Перекладацькі рішення при цьому часто вимагають компенсаторних трансформацій, щоб зберегти прагматичний ефект вислову в цільовій системі норм [6, с. 198]. Особливу складність становлять гібридні жанри на межі науки, права та виробничих інструкцій, де до терміна додається нормативний статус і пов'язана з ним юридична відповідальність [38, с. 54]. У таких випадках навіть дрібні варіації форми можуть змінювати обсяг поняття. Прагматичні вимоги також регулюють ступінь допустимої синонімії та

варіантності. Звідси впливає потреба у міжінституційній узгодженості терміносистем.

Динаміка терміносистем віддзеркалює науково-технологічний прогрес і розширення галузевих практик. Нові поняття входять через запозичення, калькування та внутрішньомовне термінотворення, а семантичні механізми метафоризації й звуження забезпечують пристосування вже наявних одиниць до нових реалій [2, с. 56]. Розвиток міждисциплінарних зон стимулює перерозподіл значень між близькими доменами, що потребує чіткої дефініційної розмітки і фіксації границь застосування [20, с. 572]. Зміни часто починаються з наукових публікацій і переходять у довідники та стандарти, де набувають нормативної сили. Так формується цикл інновації: від експертного вжитку до кодифікації. У перехідні періоди можлива конкуренція варіантів, що розв'язується шляхом уніфікації. Після стабілізації терміносистема повертається до режиму контрольованої еволюції. Таким чином, розвиток є невід'ємною властивістю термінології.

Ключовими вимогами до терміна є точність, системність і відтворюваність, що забезпечують однозначне тлумачення технологічних операцій і параметрів якості. Ці вимоги реалізуються через дефініційні описи, узгодженість із суміжними поняттями та відповідність стандартам галузі [22, с. 301]. У внутрішній організації терміносистеми важливі ієрархії категорій, що дають змогу проектувати робочі таксономії для навчання персоналу й побудови документації [16, с. 103]. Зовнішня сумісність досягається шляхом уніфікації термінів між підгалуззями та перекладними відповідниками. Параметри форми мають корелювати з функціональними потребами комунікації в науці та виробництві. Відхилення від норм призводять до ризиків помилкового виконання процедур. Саме тому терміни потребують постійної ревізії в світлі нових технологій і регуляторних змін.

З погляду перекладності термін є одиницею, де еквівалентність має поєднувати семантичну точність і прагматичну адекватність жанру. У науково-технічних і нормативних текстах перекладач спирається на дефініції

та галузеві стандарти, добираючи відповідники, що зберігають обсяг поняття та його місце в системі [12]. У низці випадків потрібні граматичні трансформації, зумовлені розбіжностями синтаксичних моделей і морфологічних засобів між мовами, зокрема під час передачі англійських пасивних конструкцій українською [9, с. 198]. Вирішальною стає й урахуваність прагматичних функцій документа, аби термін не втрачав регулятивного сенсу після перекладу [28, с. 39]. Еквівалентність підтримується також міжсловниковими зв'язками та зіставленням зі стандартами галузі. Уніфікація перекладних форм зменшує комунікативні втрати в багатомовних виробничих середовищах. Отже, перекладні стратегії є складовою підтримки життєздатності терміносистем.

На зрізі когнітивного й комунікативного підходів термін постає як інструмент структурування знань і передачі професійного досвіду. Лексичні засоби відображають категоріальні параметри предметної сфери, зокрема процесуальність, властивості та простір, що добре простежується в англійській харчовій термінології [32, с. 58]. Узгодженість мови й знань забезпечує передбачуваність інтерпретацій у складних технологічних ланцюгах. Комунікативна функція терміна полягає у точному координуванні дій між фахівцями різних профілів. Відповідно, термінологічна компетентність є частиною професійної компетентності працівників галузі. Контроль якості мови документів стає компонентом систем управління якістю. Таким чином, термінологія інтегрує пізнавальні, мовні та виробничі вимоги в єдину систему.

1.2. Класифікація термінів у сучасних лінгвістичних дослідженнях

Класифікація термінів спирається на кілька взаємодоповнювальних критеріїв: походження, структуру, семантику, ступінь стандартизації та функційно-прагматичну роль у дискурсі, причому базовою опорою виступає дефініційованість і системна вбудованість одиниці [18, с. 85], а практична придатність перевіряється текстами фахових жанрів із їхніми вимогами до точності. За ступенем унормованості розрізняють терміни кодифіковані, рекомендовані та варіантні, що перебувають у конкуренції до моменту фіксації норми. Семантичний вимір охоплює моносемію в межах підмови та регламентовану полісемію у суміжних підсферах. Окремим зрізом є прозорість мотивації та місце в поняттєвій ієрархії, яке зменшує ризики смислових зсувів у міждисциплінарних текстах [22, с. 301]. У практиці класифікації важливо враховувати ще й жанрову залежність від адресата та мети комунікації. Так формуються перехресні рубрикації, які відображають реальну варіативність професійної мови.

За структурою виділяють прості та складні лексеми, багатокомпонентні словосполучення номінативного типу, абрєвіатури й акроніми, причому регулярність моделей слугує інструментом впізнавання новотворів [16, с. 103]. Афіксація, словоскладання та конверсія забезпечують економію форми за збереження повноти змісту, що особливо помітно в підсистемах із високою щільністю інформації. Порядок компонентів у складених одиницях є фіксованим і корелює з типом атрибутивних відношень. Утворення парадигматичних гнізд навколо ключових основ спрощує систематизацію та навчання термінології. Окрему групу становлять абрєвіатури, для яких важливі стабільність розшифрування і сумісність з морфологічними нормами цільової мови [25, с. 103]. Такі структурні критерії дають змогу одноманітно описувати як усталені, так і нові терміноодиниці.

Семантична класифікація фокусується на відношеннях родо-видовості, синонімії, антонімії, а також на механізмах семантичної деривації у

становленні терміна. На ранніх етапах розвитку підсистем часто з'являються конкуруючі синонімічні ряди, які поступово звужуються до еталонної форми шляхом нормалізації та стандартизації [1, с. 95]. Полісемія у фаховій мові допускається лише за умов чіткої дефініційної розмітки, що унеможливорює змішування референтів у документах. Важливо відстежувати й перенос значення через метафоризацію та метонімію, які забезпечують адаптацію існуючих одиниць до нових технологічних реалій. Рівень семантичної стабільності прямо пов'язаний із кодифікацією у стандартах і термінологічних рекомендаціях [24, с. 36]. Унаслідок цього семантичний зріз класифікації працює разом із регуляторним, утворюючи спільний контур опису. Саме така інтеграція підтримує однозначність у складних міжгалузевих комунікаціях.

Походження та шляхи входження в мову дозволяють розмежувати питомі, запозичені та кальковані одиниці, при цьому калькування зберігає внутрішню форму терміна і підсилює прозорість для фахівця [7, с. 27]. Запозичені назви нерідко приходять разом із усталеними дефініціями та жанровими моделями вживання, що впливає на їхнє закріплення у підмові. Питомі творення реалізують продуктивні морфологічні ресурси мови, забезпечуючи системну сумісність нових одиниць із національними нормами [8, с. 181]. У перекладознавчому вимірі походження має значення для добору стратегії еквівалентності та ступеня допустимої адаптації. Функційно-прагматична класифікація, своєю чергою, розрізняє терміни процесів, об'єктів, параметрів, інструментів і нормативів, що полегшує прив'язку до жанру й адресата [28, с. 39]. Саме поєднання етимологічного, структурного, семантичного та прагматичного критеріїв утворює робочу матрицю класифікації. Така матриця забезпечує керованість терміносистеми в умовах швидкої еволюції знань.

Класифікація термінів у сучасній лінгвістиці ґрунтується на поєднанні кількох критеріїв, зокрема структурного, семантичного, етимологічного та прагматичного, причому ключем до узгодженості слугує дефінійованість і

місце одиниці в терміносистемі (І. Мазуріна, Н. Павленко, Ю. Степова підкреслюють системну логіку такої класифікації) [18, с. 85]. Семантичний критерій відстежує межі моносемії та допустимі випадки контрольованої полісемії у суміжних підсферах. Структурний критерій зіставляє прості та складні лексеми, багатокомпонентні словосполучення, а також аббревіатури. Етимологічний критерій розрізняє питомі, запозичені та кальковані одиниці, що відрізняються ступенем прозорості мотивації. Прагматичний критерій фіксує жанрові та адресатні параметри вживання. У науковій практиці ці критерії не ізолюються, а працюють як матриця перехресних ознак. Саме матричний опис знижує ризики зміщення обсягу понять під час міждисциплінарної комунікації [22, с. 301].

Структурна класифікація виділяє терміни, утворені афіксацією, словоскладанням, конверсією та у формі стійких словосполучень, при цьому продуктивність моделей слугує індикатором життєздатності терміносистеми (Н. Лазебна акцентує на ролі складених номінацій із фіксованим порядком компонентів) [16, с. 103]. Багатокомпонентні конструкції забезпечують високу інформаційну щільність, однак потребують стабільної сполучуваності. Аббревіатури та акроніми формують компактний підклас із вимогою до стабільного розшифрування в галузевих документах. Афіксація дозволяє будувати парадигматичні гнізда довкола ключових основ. Конверсія забезпечує економію форми при збереженні професійного значення. Регулярні моделі полегшують інтерпретацію новотворів у навчальних і нормативних жанрах. Завдяки цьому структурний підхід напряду пов'язаний із стандартизаційними практиками [25, с. 103].

Семантична класифікація охоплює родо-видові відношення, синонімію, антонімію, гіпонімію та меронімію, а також механізми семантичної деривації, зокрема метафоризацію і метонімію, що часто запускають термінотворчі процеси в нових підсферах (О. Борисович і Т. Чаюк описують семантичні переноси як джерело інновацій) [2, с. 56]. На етапі становлення підмови можливі конкуренційні синонімічні ряди, які поступово звужуються

після кодифікації. Полісемія допускається лише за наявності чітких дефініцій, що унеможливають плутанину референтів. Антонімічні пари корисні для окреслення технічних параметрів. Родо-видові ієрархії забезпечують прозору таксонамію понять. Меронімія відбиває частково-цілісні відношення в описі процесів і обладнання. Сукупність цих відношень допомагає вибудувати когерентну семантичну карту терміносистеми [24, с. 36].

Етимологічний і шляховий критерій диференціює питомі, запозичені та кальковані одиниці, причому калькування зберігає внутрішню форму терміна і підсилює прозорість для фахівця, як показує О. Гаврилова на матеріалі сучасної української лексики [7, с. 27]. Запозичення часто входять разом із дефініціями та жанровими моделями, що прискорює їх закріплення. Питомі моделі підтримують морфологічну узгодженість із національними нормами. Гібридні утворення поєднують питомі основи з іншомовними формантами. Вибір шляху входження впливає на подальшу стандартизацію. У перекладознавчій перспективі етимологія корелює зі стратегією еквівалентності. Такий підхід поєднує історію одиниці з її функційною придатністю [8, с. 181].

Прагматичний критерій розподіляє терміни за функційними класами процесів, об'єктів, властивостей, параметрів та нормативів, що спрощує їх прив'язку до жанру документа і до адресата, як підкреслює А. Худолій у контексті стратегій перекладу [28, с. 39]. У науково-технічних текстах переважають класи параметрів і процесів через вимогу до відтворюваності операцій. У нормативних жанрах домінують норми і регулятиви з жорстко фіксованими дефініціями. Навчальні жанри комбінують пояснювальні та процедурні одиниці. Комунікативні ролі учасників впливають на вибір синонімів і ступінь допустимої варіантності. Прагматичний вимір пов'язує класифікацію з реальними сценаріями використання. Завдяки цьому зменшуються ризики некоректної інтерпретації у міжгалузевій взаємодії.

Рівень уніфікації та регуляторний статус пропонують ще один зріз: розрізняють кодифіковані, рекомендовані та варіантні одиниці, причому перехід між статусами супроводжується фіксацією у стандартах і глосаріях (О. А. Рейда звертає увагу на нормалізацію як інструмент зняття синонімічної конкуренції) [24, с. 36]. Кодифіковані терміни мають усталені перекладні відповідники і моделі вживання. Рекомендовані форми перебувають під моніторингом корпусів і наукових публікацій. Варіантні одиниці позначають перехідний стан системи. Регуляторні оновлення змінюють мікроієрархії в межах підсистем. Високий рівень уніфікації корелює зі зниженням комунікативних витрат. Така стратифікація робить класифікацію чутливою до інституційного контексту.

Ономасіологічний і семасіологічний підходи виступають як комплементарні оптики: перший іде від поняття до назви, другий від форми до значення, що дозволяє вибудовувати класи за типом мотивації і прозорості дефініції, як це узагальнює В. Карабан у перекладознавчих студіях [12]. Ономасіологічний зріз зручний для навчальної та довідкової подачі, оскільки групує одиниці за категоріями предметної сфери. Семасіологічний зріз ефективний у роботі з варіантністю та семантичними зсувами. Поєднання підходів мінімізує ризики розриву між науковими та нормативними жанрами. Авторська практика часто подає гібридні схеми, що враховують обидва напрями. Такі схеми краще відбивають динаміку терміносистем. Завдяки цьому класифікація стає операційною для різних користувачів спільноти [15, с. 85].

Когнітивно-категоріальний підхід пропонує розподіл за базовими категоріями «процес», «властивість» і «простір», що демонструють англomовні терміносистеми у працях В. Лашкуль та О. Сиротіної, які описують мовні засоби репрезентації відповідних категорій у спеціальній лексиці [31, с. 73]. Виділення таких класів полегшує картографування знань у галузевих курсах. Категорія процесу фіксує динаміку операцій і змін стану. Категорія властивості структурує параметри якості та функційні

характеристики. Категорія простору задає просторові відношення і конфігурації, релевантні для технологічних описів. Когнітивний зріз з'єднує термінологію з моделями професійного мислення. Це робить класифікацію інструментальною в навчанні та стандартизації [32, с. 58].

Нарешті, перекладознавчий зріз класифікації враховує граматичні та жанрові фактори, зокрема необхідність трансформацій при передачі пасивних конструкцій, що наголошує Є. Ісакова у прикладних студіях [9, с. 198]. Тут до структурних і семантичних характеристик додається параметр прагматичної еквівалентності. Класи термінів із високим нормативним навантаженням потребують жорсткішого контролю відповідників. Окремі підкласи акронімів вимагають узгодження з чинними довідниками. Жанрові обмеження визначають допустиму варіантність і стилістичну нейтральність. Перекладацькі рішення впливають на подальшу уніфікацію в багатомовних середовищах. Таким чином, перекладознавчий критерій інтегрує класифікацію з практикою міжмовної професійної комунікації [6, с. 198].

Отже, класифікація термінів у сучасній термінознавчій традиції спирається на поєднання структурного, семантичного, етимологічного та прагматичного критеріїв. Базовою умовою виступає наявність дефініції та місця одиниці в системі, що гарантує узгодженість між підсферами знань [18, с. 85]. Матричний підхід дозволяє уникати зсувів значення в міжгалузевих текстах. Він також узгоджує класифікацію з навчальними і нормативними жанрами. У результаті дослідники комбінують кілька критеріїв одночасно. Такий синтез робить класифікацію операційною для викладання і для стандартизації.

Структурний критерій виокремлює прості та складні лексеми, багатокомпонентні словосполучення, абрєвіатури й акроніми. Афіксація, словоскладання і конверсія забезпечують регулярність термінотворення та формують парадигматичні гнізда. Порядок компонентів у складених одиницях має бути фіксованим і відбивати атрибутивні відношення. Н. Лазєбна наголошує, що складені терміни забезпечують високу інформаційну

щільність за умови стабільної сполучуваності [16, с. 103]. Аббревіатури потребують єдиних правил розшифрування в документах. Структурні моделі прямо корелюють із вимогами до уніфікації. Це дає змогу прогнозувати прийнятність новотворів у фаховому обігу.

Семантичний критерій описує родо-видові зв'язки, синонімію, антонімію, гіпонімію та меронімію. На етапі становлення підсистем можливі синонімічні ряди, які поступово звужуються внаслідок нормалізації. Важливими є механізми семантичної деривації, зокрема метафоризація і метонімія, що запускають адаптацію наявних форм до нових понять [2, с. 56]. Полісемія допускається лише за чіткої дефініційної розмітки. Антонімічні опозиції допомагають окреслювати параметричні межі понять. Меронімія застосовується для опису частково-цілісних відношень у процесах і об'єктах. Сукупність цих відношень утворює когерентну семантичну карту терміносистеми.

Етимологічний та шляховий критерії розрізняють питомі, запозичені та кальковані одиниці. Запозичення часто входять разом із дефініціями і жанровими моделями вживання, що прискорює їх закріплення в підмові. Калькування зберігає внутрішню форму терміна і підтримує прозорість для фахівця. О. Гаврилова показує, як кальки стабілізують нові найменування в сучасній українській практиці [7, с. 27]. Питомі моделі забезпечують морфологічну сумісність із національними нормами. Гібридні утворення поєднують питомі основи з іншомовними формантами. Вибір шляху входження впливає на подальшу стандартизацію та перекладацьку еквівалентність.

Регуляторний статус і рівень уніфікації додають інституційний зріз класифікації. Розрізняють кодифіковані, рекомендовані та варіантні форми, і перехід між класами фіксується у стандартах та глосаріях. О. А. Рейда підкреслює роль нормалізації як засобу зняття синонімічної конкуренції та фіксації еталонної форми [24, с. 36]. Кодифіковані одиниці мають усталені дефініції й перекладні відповідники. Рекомендовані форми відстежують у

корпусах і фахових публікаціях. Варіантні одиниці позначають перехідні стани системи. Така стратифікація зменшує комунікативні витрати в багатомовних середовищах.

Прагматичний критерій розподіляє терміни за функційними класами процесів, об'єктів, властивостей, параметрів і нормативів. Він корелює із жанром документа та адресатом, що полегшує добір форм у наукових, навчальних і регуляторних текстах. Комунікативні ролі учасників визначають ступінь допустимої варіантності та синонімії. А. Худолій звертає увагу на необхідність збереження прагматичного ефекту при міжмовній передачі таких класів [28, с. 39]. У технічних жанрах переважають параметри і процеси, у нормативних – норми й регулятиви. Навчальні жанри комбінують пояснювальні та процедурні одиниці. Прагматичний зріз пов'язує класифікацію з реальними сценаріями використання.

Ономасіологічний і семасіологічний підходи функціонують як комплементарні оптики класифікації. Перший рухається від поняття до назви і зручний для побудови навчальних таксономій. Другий виходить від форми до значення і ефективний для роботи з варіантністю та семантичними зсувами. В. Карабан узагальнює принципи поєднання цих підходів у перекладознавчих студіях [12]. Гібридні схеми дозволяють синхронізувати наукові, навчальні та нормативні описи. Вони краще відбивають динаміку терміносистем. Завдяки цьому класифікація стає інструментальною для різних груп користувачів.

Когнітивно-категоріальний підхід пропонує класи «процес», «властивість», «простір» як базові осі впорядкування термінів. Він узгоджує лексичні засоби з мисленнєвими моделями професійної діяльності. Виділення таких класів полегшує картографування знань і проектування навчальних курсів. Дослідження В. Лашкуль і О. Сиротіної демонструють, як ці категорії репрезентуються в англomовних терміносистемах [31, с. 73]. Категорія процесу фіксує динаміку операцій і зміну станів. Категорія властивості структурує параметри якості та функційні характеристики.

Категорія простору задає просторові відношення й конфігурації, релевантні для технічних описів.

Перекладознавчий зріз класифікації враховує граматичні, жанрові та нормативні фактори. Класи термінів із високим регуляторним навантаженням потребують жорсткішого контролю відповідників і єдності розшифрувань акронімів. Часто потрібні граматичні трансформації під час передачі англійських пасивних конструкцій українською, на чому наголошує Є. Ісакова [9, с. 198]. Залучення корпусів і галузевих довідників підвищує стабільність еквівалентності. Жанрові обмеження визначають межі допустимої варіантності. Перекладацькі рішення впливають на подальшу уніфікацію у багатомовних командах. Саме тому перекладознавчий критерій інтегрує класифікацію з практикою професійної комунікації.

Нарешті, міждисциплінарний критерій враховує перетини підмов і переміщення термінів між близькими доменами. Такі переміщення вимагають уточнювальних дефініцій і контролю семантичних меж. Корисним є залучення зіставних оглядів і відстеження конкурентних варіантів у публікаціях. Додаткові орієнтири дають оглядові праці про жанрово-стилістичні особливості науково-технічного дискурсу, наприклад узагальнення Н. Кузьменко щодо стильових рамок перекладу [15, с. 85]. Міждисциплінарність посилює потребу в матричних описах замість лінійних дерев категорій. Вона також вимагає регулярного оновлення глосаріїв. У підсумку класифікація набуває чутливості до реальної еволюції системи.

1.3. Особливості формування терміносистем у галузі харчової промисловості

У харчовій промисловості, зокрема в м'ясопереробці, терміносистема поєднує технологічні, біохімічні, санітарно-ветеринарні та економіко-правові підсистеми, що зумовлює багатовимірність її категоріального апарату. Екстралінгвістичні чинники формування української термінології харчової сфери включають стандарти безпеки, міжнародні регламенти та виробничі практики, які часто виступають джерелами нових номінацій [19, с. 145]. Англійська як мова глобальної індустрії постачає значну кількість первинних позначень, а їхнє упорядкування українською відбувається через поєднання кальки та адаптивного термінотворення з урахуванням морфологічних норм і жанрових вимог [31, с. 73]. На перетині підмов виникають спеціальні комплексні конструкції для опису процесів і параметрів якості. Білатеральні зв'язки з суміжними галузями породжують перехідну лексику, що потребує додаткової дефінійованості. Виробничі інновації викликають хвилі оновлення номінативних моделей і уточнення семантичних полів. Тому терміносистема харчової промисловості демонструє підвищену динамічність за умови жорсткої регулятивної рамки.

Терміносистема харчової промисловості формується на перетині технологічних, санітарно-ветеринарних, регуляторних і логістичних підсистем, тому її розвиток зумовлюють як внутрішні виробничі практики, так і позамовні стандарти. Ключовим драйвером є потреба узгодженого найменування процесів уздовж усього ланцюга від забою до реалізації, що вимагає чітких дефініцій і стабільних перекладних відповідників [19, с.145]. На ранніх етапах становлення підмов конкуренцію варіантів долає кодифікація у профільних документах і глосаріях. Зміни термінів часто починаються в лабораторній або регуляторній практиці, а вже потім переходять у навчальні й довідкові матеріали. Міжнародний обмін змушує узгоджувати національні форми з англійськими джерелами. Усе це робить

харчову терміносистему динамічною, але водночас суворо нормованою [20, с.572].

Джерелами поповнення виступають запозичення, калькування та внутрішньомовне творення, причому нові технології пришвидшують появу одиниць. Так, *high-pressure processing* – обробка високим тиском, а *modified atmosphere packaging* – пакування в модифікованому газовому середовищі, де калька зберігає внутрішню форму терміна і прозорість для фахівця [7, с.27]. Англiцизми закріплюються там, де вони виконують роль еталонних маркерів стандартів чи обладнання. Для стабілізації вжитку важливо фіксувати терміни у профільних глосаріях. За відсутності усталеного відповідника практикують описові найменування. Поступово описові форми витісняються коротшими кодифікованими еквівалентами. У межах підмови діє правило економії форми за умови повноти змісту [17].

Серед продуктивних словотвірних моделей домінують словоскладання та атрибутивні іменникові групи, а також афіксація й конверсія. Типові приклади: *cold chain* – холодний ланцюг, *shelf life* – строк придатності, *food safety* – безпечність харчових продуктів, *quality control* – контроль якості [16, с.103]. До одиничних лексем належать *grinder* – подрібнювач, *smokehouse* – коптільня, *casing* – оболонка, *rendering* – утилізація побічних продуктів. У процесній лексиці поширені *deboning* – знекістковування, *trimming* – підрізання, *marination* – маринування, *tenderization* – тендеризація. Для обладнання характерні стабільні композити на кшталт *vacuum sealer* – вакууматор. Регулярність моделей спрощує прогнозування прийнятності новотворів у документації [25, с.103]. Завдяки стійкій сполучуваності багатокомпонентні одиниці передають велику кількість параметрів без перевантаження тексту.

Семантичні процеси формування включають метафоризацію, метонімію, звуження й уточнення значення на тлі технологічних інновацій. Наприклад, *cure* у фаховому вжитку означає засолювання або консервування, тоді як у загальному мовленні має інше ядро значення. *Rendering* переходить

від позначення операції до назви цілого підетапу утилізації, а *trimming* звужується до конкретної процедури видалення надлишку тканин [2, с.56]. Для логістичних описів *bottleneck* часто вживають у значенні вузького місця процесу, хоча первинно це образний перенос. Нормативні описи зменшують амплітуду семантичних коливань через чіткі дефініції й приклади. Саме приклади з інструкцій стабілізують тлумачення у виробничих сценаріях [24, с.36]. У підсумку семантичні зсуви контролюються кодифікаційними приписами всередині галузі.

Стандартизація та гармонізація – центральні механізми упорядкування термінів у харчовій сфері. Базові орієнтири задають Codex Alimentarius і профільні національні регулятори, що фіксують назви процесів і параметрів якості в перекладних кореляціях [44]. У практиці безпечності вживаються акроніми та кальки на кшталт *HACCP* – HACCP і *prerequisite programs* – передумови програми, а також позначення регуляторних рамок FDA, ISO 22000, які потребують стабільних українських відповідників [47]. Приклади термінів контролю: *pathogen reduction* – зниження патогенів, *critical control point* – критична контрольна точка, *validation* – валідація. У документації якості фігурують *traceability* – простежуваність і *non-conformity* – невідповідність. Узгодження таких одиниць з національними словниками мінімізує юридичні ризики. Гармонізація підтримує сумісність даних у міжнародних ланцюгах постачання.

Прагматичні параметри жанру визначають вибір номінацій у маркуванні, технічних інструкціях і регуляторних текстах. На етикетках переважають компактні одиниці: *ingredients* – склад, *storage conditions* – умови зберігання, *use by* – спожити до, *whereas* у протоколах – розгорнуті процесні найменування з параметрами [22, с.301]. У логістиці фігурують *chilling* – охолодження, *freezing* – заморожування, *thawing* – розморожування, *cold storage* – холодильне зберігання [48]. Для виробництва характерні *evisceration* – нутрування, *scalding* – шпарення, *carcass grading* – сортування туш. У пакуванні вживаються *vacuum packaging* – вакуумне пакування та *skin*

packaging – скін-пакування. Усі ці вибори підпорядковані адресатові і цільовій дії тексту. Розбіжності між жанрами пояснюють варіативність термінів без втрати системності.

Білінгвальне картографування понять потребує чітких кореляцій між англійськими й українськими одиницями з урахуванням морфологічних норм цільової мови. Приклади базових відповідників: *slaughtering* – забій, *butchering* – оброблення, *grinding* – подрібнення, *smoking* – копчення, *brining* – соління в розсолі [12]. Лексеми *offal* – субпродукти і *by-products* – побічні продукти відрізняються обсягом, що треба відбивати в текстах. Для *tenderization* усталюється варіант тендеризація, хоча можливе описове розм'якшення. У домені витримування поширені *dry-aging* – сухе витримування і *wet-aging* – вологе витримування. *Ground beef* корелює з фаршем яловичим, але в технічних описах часто уживають загальніше *minced meat* – м'ясний фарш. Такі зіставлення підтримують єдність терміносистеми у навчанні й виробництві [15, с.85].

Лексикографічні та довідкові ресурси допомагають стабілізувати вживання через приклади і визначення, сумісні з регуляторними вимогами. У галузевих глосаріях фіксуються *casing* – оболонка, *emulsification* – емульгування, *smokehouse* – коптильня, *meat grinder* – м'ясорубка, *cold room* – холодильна камера [48]. Для логістики послідовно подаються *chilling* – охолодження і *blast freezing* – шокове заморожування, що важливо для інструкцій. У сфері пакування закріплюються *modified atmosphere packaging* – пакування в модифікованому середовищі та *vacuum packaging* – вакуумне пакування. У безпечності стандартними є *hazard* – небезпека і *risk* – ризик, які розмежовуються дефініційно. Довідкові приклади підтримують однакове тлумачення в міжвідомчій взаємодії. Саме через такі ресурси терміни швидше переходять зі стану варіантності до стану норми [22, с.301].

Послідовність оновлення терміносистеми відбиває цикл інновації від виробничої новації до кодифікації. У процесі з'являються локальні варіанти, які конкурують до затвердження еталонної форми у стандартах або

глосаріях. Додаткове структурування забезпечує когнітивна розмітка за категоріями процесу, властивості і простору, що робить опис операцій передбачуваним для читача [31, с.73]. Як робочі приклади можна подати *evisceration* – нутрування, *scalding* – шпарення, *trimming* – підрізання, *rendering* – утилізація побічних продуктів, *traceability* – простежуваність. Усі вони демонструють узгодженість форми і функції у відповідних жанрах. Завдяки цьому терміносистема зберігає керованість попри швидкі технологічні зміни [28, с.39]. Підсумково галузева термінологія поєднує динамічність інновацій з жорсткими вимогами до стандартизації.

Розвиток терміносистеми в харчовій сфері потребує керованого терміноуправління, де фіксуються правила оновлення дефініцій, статус варіантів і протокол узгодження перекладних відповідників. Інституційна рамка включає маршрути рецензування, ведення змін і накладення версій на документацію, що зменшує ризик помилок у виробничих інструкціях [24, с. 36]. Ключовим є поділ відповідальності між фаховими підрозділами та редакторськими групами, які забезпечують семантичну узгодженість. Для підтримки сумісності застосовують контрольовані словники і карти понять з ієрархіями категорій. Внутрішні глосарії синхронізують із відкритими ресурсами та національними стандартами, коли це релевантно. Процедури аудиту валідують відповідники та відстежують конфлікти між підсистемами. Така організація дає змогу швидко інтегрувати інновації без втрати системності [12].

Важливою є операційна інтеграція термінів у навчання персоналу, у системи контролю якості та у внутрішні ІТ-процеси. У навчальних модулях терміни подають із чіткими дефініціями і маркерами категорій, що сприяє однаковому розумінню параметрів і процедур [22, с. 301]. Системи управління якістю віддзеркалюють ці описи у формах записів і шаблонах звітності, щоб мінімізувати інтерпретаційні розриви. У цифрових середовищах терміни прив'язують до довідників у вигляді унікальних ідентифікаторів, що полегшує пошук і перевикористання. Регламенти

внутрішнього перекладу визначають межі допустимої варіантності та правила граматичних трансформацій. Під час оновлень застосовують попереджувальні нотифікації і журнали змін для користувачів різних ролей. Комплексність таких заходів підтримує єдність терміносистеми на всіх рівнях комунікації [28, с. 39].

Перспективні напрями включають корпусне моніторингування фахових текстів, автоматизований терміновидобуток і семантичне вирівнювання між мовами. Корпусні індикатори допомагають фіксувати частотні зсуви та появу нових моделей, а також виявляти зони конкуренції варіантів [31, с. 73]. Цифрові інструменти дозволяють поєднувати термінологію з категоріальними сітками процесу, властивості і простору, що підсилює когерентність описів у нормативних жанрах [32, с. 58]. Важливим залишається баланс між швидкістю оновлень і стабільністю дефініцій у критичних документах. Інтероперабельність досягається через спільні формати обміну і метадані про джерело дефініції. Регулярні ревізії підтримують релевантність без втрати історії змін. Такий цикл розвитку забезпечує передбачуваність терміносистеми в умовах технологічної динаміки.

Висновки до розділу 1

Нами було узагальнено теоретичні засади дослідження галузевої термінології, окреслено сутність терміна, принципи його класифікації та особливості формування терміносистем у харчовій промисловості з урахуванням вимог наукового і виробничого дискурсу:

- 1) У межах теоретичного осмислення термін постає як спеціалізована мовна одиниця, що точно номінує фахові поняття та забезпечує їх узгоджене функціонування в професійній комунікації. Він має дефініцію, місце в системі та стабільну форму, що підтримує однозначність інтерпретацій. Номінативна і когнітивна функції працюють спільно, структуруючи знання

та полегшуючи відтворення операцій у текстах різних жанрів. Контекст уточнює обсяг значення і запобігає семантичним зсувам у міждисциплінарних взаємодіях. Формально терміни тяжіють до стислості й стилістичної нейтральності, що зменшує ризики помилкового тлумачення. Системні зв'язки між одиницями підтримують ієрархію понять та забезпечують сумісність підсистем.

2) Класифікація термінів є багатовимірною системою, що поєднує структурні, семантичні, етимологічні та прагматичні критерії для керованого опису терміносистем. Вона диференціює прості й складені лексеми, стійкі словосполучення, аббревіатури та акроніми, фіксуючи регулярні моделі творення. Семантичний зріз окреслює родо-видові відношення, синонімію, антонімію та контрольовану полісемію, що унеможлиблює змішування референтів. Етимологічний компонент показує шляхи входження одиниць і вплив цих шляхів на стандартизацію та переклад. Прагматичний підхід прив'язує терміни до жанрів, адресатів і комунікативних цілей, визначаючи допустиму варіантність. У підсумку матрична класифікація знижує комунікативні витрати та робить систему придатною для навчання, нормування і застосування.

3) Формування терміносистем у харчовій промисловості відбувається на перетині технологічних, санітарно-ветеринарних і регуляторних вимог, що зумовлює жорстку потребу в узгоджених номінаціях процесів і параметрів. Поповнення лексикону забезпечують запозичення, калькування та внутрішньомовне термінотворення, тоді як стандарти і глосарії стабілізують ужиток. Жанрові умови виробничих інструкцій, маркування й логістики задають різну міру компактності форм і деталізації змісту. Гармонізація між мовами підтримує простежуваність, якість і безпеку в міжнародних ланцюгах постачання. Кероване терміноуправління, версіонування та навчальні практики забезпечують однакове розуміння дефініцій усіма учасниками процесу. Завдяки цьому галузева терміносистема зберігає динамічність інновацій і водночас відповідність нормам.

РОЗДІЛ 2

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКТІВ М'ЯСНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

2.1. Тематичні групи термінів м'ясної промисловості

Тематичне групування термінів доцільно будувати вздовж виробничого ланцюга: від первинної обробки сировини до пакування, зберігання та маркування, що забезпечує прозоре картографування понять для навчання й перекладу [13]. Такий підхід поєднує категорії процесів, об'єктів, параметрів і нормативів, утворюючи операційну матрицю для опису підмови [31, с. 73]. Кожна група містить усталені одиниці та варіантні форми, які поступово кодифікуються в глосаріях. Для уникнення змішування референтів важливо підтримувати родо-видові ієрархії усередині груп. Приклади, наведені нижче, відбивають реальні комунікативні потреби виробництва. Вони також слугують маркерами для стандартизації перекладних відповідників у документації [24, с. 36].

Група первинної переробки охоплює операції забою та передобробки туш, де домінують процесуальні найменування. У практиці фіксуються *stunning* – оглушення, *bleeding* – знекровлення, *scalding* – шпарення, *dehairing* – зняття щетини, *evisceration* – нутрування, *washing* – промивання [13]. Додатково вирізняють *inspection* – ветеринарно-санітарний огляд і *carcass splitting* – розпилювання туші, що закріплюється в технологічних інструкціях. Одиниці цієї групи взаємопов'язані з регламентами безпечності, тому їхні дефініції мають бути стабільними на всіх етапах обігу. Узгодження термінів спрощує побудову маршрутних карт процесу. Так зменшуються ризики семантичної невизначеності під час міжцехової комунікації [22, с. 301].

Анатомічно-морфологічна група охоплює назви частин туші, відрубів і показників якості біологічної сировини. У цій зоні вживаються *loins* –

корейка, *ham* – окіст, *shoulder* – лопатка, *belly* – грудинка/підчеревина, *brisket* – грудинка, *ribs* – ребра [23]. Для класифікації встановлюються шкали сортування, зокрема *grading* – сортування туш і *marbling* – мрамуровість, які поєднують лексеми з параметрами. Узгодженість анатомічних назв із різними системами різки критична для контрактів і маркування. Внутрішні довідники зазвичай додають ілюстративні схеми для уніфікації вибору відповідника. Це знижує ймовірність помилок у рецептурах і калькуляціях.

Технологічно-процесна група містить операції механічної та фізико-хімічної обробки. Стандартними є *trimming* – підрізання, *deboning* – знекістковування, *grinding/mincing* – подрібнення/фаршування, *mixing* – змішування, *emulsification* – емульгування, *tumbling* – тумблювання [13]. До термів термічної обробки належать *cooking* – термічна обробка, *smoking* – копчення, *drying* – сушіння, а також *fermentation* – ферментація для сирокочених виробів. Ці одиниці найчастіше комбінуються з параметрами часу, температури та вологості. Регулярні словотвірні моделі полегшують упровадження новотворів у технологічні карти. Виробничі інструкції кодифікують сполучуваність термінів із контрольними показниками якості [24, с. 36].

Група інгредієнтів і допоміжних речовин охоплює базові і спеціалізовані компоненти рецептур. У ній фіксуються *brine* – розсіл, *curing agents* – посолочні суміші, *nitrite/nitrate* – нітрит/нітрат, *phosphates* – фосфати, *binders* – зв'язувальні, *starter cultures* – закваски, *spices* – спеції. У традиційних описах також трапляється *antioxidants* – антиоксиданти і *preservatives* – консерванти, що прив'язуються до нормативних лімітів [22, с. 301]. Чітка диференціація інгредієнтів запобігає хибній інтерпретації рецептур. Багато назв функційно мотивовані і мають стабільні колокації з процесними термінами. Саме це сприяє прозорості технологічного опису для різних цільових груп.

Група обладнання та машин включає позначення агрегатів, ліній і допоміжних пристроїв, де поширені іменникові композити. У документах

фіксуються *grinder* – подрібнювач/м'ясорубка, *mixer* – мішалка/змішувач, *stuffer/filler* – шприц/наповнювач, *smokehouse* – коптильня, *tumbler* – тумблер, *vacuum sealer* – вакууматор. Для логістики важливі *conveyor* – конвеєр, *cold room* – холодильна камера та *blast freezer* – шоківий морозильник [12]. Узгодженість назв агрегатів із паспортами та інструкціями виробника забезпечує простежуваність техобслуговування. Термінологічні карти обладнання часто поєднуються зі схемами безпеки праці. Це підсилює однозначність у міжвідділовій взаємодії.

Група безпечності та якості поєднує регуляторні та технологічні одиниці, пов'язані з системами контролю. У центрі перебувають *hazard* – небезпека, *risk* – ризик, *control measure* – контрольний захід, *critical control point (CCP)* – критична контрольна точка, *validation* – валідація, *verification* – верифікація, *traceability* – простежуваність [24, с. 36]. Для лабораторного блоку закріплюються *pathogen reduction* – зниження патогенів і *sampling* – відбір зразків, що пов'язуються з методиками випробувань. Чіткі дефініції цих одиниць забезпечують юридичну визначеність документів. Стандартизовані терміни спрощують аудит і сертифікацію. Гармонізовані відповідники зменшують витрати на узгодження у міжнародних контрактах.

Пакування, зберігання та маркування формують окрему тематичну зону із високою щільністю акронімів і композитів. У практиці поширені *vacuum packaging* – вакуумне пакування, *skin packaging* – скін-пакування, *modified atmosphere packaging (MAP)* – пакування в модифікованому газовому середовищі, *barrier film* – бар'єрна плівка, *shelf life* – строк придатності. Для холодового ланцюга вживаються *cold chain* – холодовий ланцюг і *temperature monitoring* – моніторинг температури, що поєднуються з логістичними процедурами [22, с. 301]. Маркування охоплює *lot number* – номер партії і *use by* – спожити до, які інтегруються у системи простежуваності. Узгодженість термінів у цій групі критична для відповідності продукту на ринках збуту.

Група побічних продуктів, утилізації та екологічних процедур закриває цикл виробництва і впорядковує лексеми з перетину технології та

нормативів. Типовими є *rendering* – утилізація побічних продуктів, *by-products* – побічні продукти, *offal* – субпродукти, *waste segregation* – сортування відходів, *effluent treatment* – очищення стоків. Для контролю запахів і мікробіологічних ризиків вживаються *deodorization* – дезодорація та *sanitation* – санітарна обробка [13]. Наявність чітких визначень уніфікує звітність і полегшує взаємодію з наглядовими органами. Семантичне розмежування *offal* і *by-products* важливе для калькуляцій і контрактної термінології. Завдяки цьому виробнича й екологічна комунікація лишається узгодженою на всіх етапах.

2.2. Морфологічні та словотвірні моделі утворення термінів

Морфологія галузевої лексики м'ясної промисловості спирається на регулярні моделі, що забезпечують передбачуваність значення й легку інтеграцію новотворів у підмову. Найчастіше поєднуються афіксація, словоскладання, конверсія, аббревіація та, рідше, злиття основ. У типовому корпусі трапляються одиниці *grinder*, *deboning*, *smokehouse*, *tenderization*, які ілюструють, як різні моделі співіснують у межах одного технологічного ланцюга [13]. Зручність цих моделей полягає в економії форми за умов повноти змісту та стабільної сполучуваності з параметрами процесу. Практичні глосарії закріплюють ужиток через короткі дефініції та приклади виробничих контекстів [48]. Унаслідок цього формоутворення стає інструментом стандартизації, а не лише механізмом номінації.

Афіксація представлена продуктивними префіксами і суфіксами, що позначають технологічні стани, процеси або відношення до норми. Префікси типу *pre-*, *re-*, *de-*, *un-*, *non-* формують опозиції на кшталт *pre-cooked* – попередньо термічно оброблений, *rework* – повторна переробка, *debone(d)* – знекістковувати/знекісткований, *non-conformity* – невідповідність. Суфікси *-er*, *-or* позначають агенс або інструмент, як у *grinder* – подрібнювач і *stuffer* –

наповнювач, тоді як -ing, -tion/-ization маркують процес: *trimming* – підрізання, *tenderization* – тендеризація [48]. Українські відповідники відтворюють граматичні значення через дієслівні іменники чи прикметники стану, що зберігає тип категорії. У технологічних картах ці морфеми поєднуються з параметрами часу і температури, що робить термін семантично насиченим. Регулярність афіксів підтримує впізнаваність нових одиниць без додаткових дефініцій у тексті.

Словоскладання створює компактні номінації з високою інформаційною щільністю, особливо у моделях N+N та Adj+N. До стрижневих прикладів належать *quality control* – контроль якості, *cold chain* – холододовий ланцюг, *shelf life* – строк придатності, *barrier film* – бар'єрна плівка, *vacuum sealer* – вакууматор [48]. Іменникові ланцюжки з атрибутивним першим компонентом забезпечують чітке структурування параметрів та об'єктів. Композити на кшталт *smokehouse* – коптільня і *blast freezer* – шоківий морозильник ілюструють стійкі шаблони для обладнання. Українська норма зазвичай відтворює N+N структурою «іменник + родовий відмінок» або прикметниковою формою. Послідовність компонентів у двомовних парах має зберігати логіку модифікатора і ядра, що важливо для уніфікації маркування.

Конверсія забезпечує економне творення пар процесу і дії без зміни форми основи, а також утворення віддієслівних іменників. Типові кореляції спостерігаються у *trim* → *trimming* – підрізати → підрізання, *cure* → *curing/cure* – консервувати/засолювати → консервування/посол, *render* → *rendering* – утилізувати → утилізація побічних продуктів [13]. У словниках фіксується розмежування значень і частин мови, що корисно для перекладацьких рішень у рецептурах і протоколах [41]. Конверсійні пари дають змогу будувати цілі блоки документації на базі мінімальних морфологічних змін. Українські відповідники використовують відприслівникові іменники або віддієслівні іменники на -ння чи -ція.

Виробничі інструкції часто вимагають єдиного вибору між парами дія/процес, щоб уникати стилістичної варіантності в межах одного аркуша.

Абревіація і акронімія у підмові безпечності та якості створюють компактні маркери складних процедур. У центрі стоять *HACCP* – НАССР, *CCP* – критична контрольна точка, *MAP* – пакування в модифікованому середовищі, *GMP* – належна виробнича практика, *RTE* – готовий до споживання продукт. Регуляторні рамки фіксують розшифрування і типові колокації, що унеможлиблює варіантність у звітах [44]. У нормативних матеріалах та на сайтах регуляторів подаються усталені тлумачення і сфери застосування, які слід відтворювати дослівно у перекладній документації [47]. Українська практика тримає акроніми без перекладу або з усталеною передачею літерами, що полегшує аудит. Абревіатури інтегруються у складені терміни з параметрами, підтримуючи компактність таблиць контролю.

Змішані моделі поєднують словоскладання, афіксацію та орфографічне маркування через дефіс. До виробничих стандартів входять одиниці *food-grade* – придатний для контакту з харчовими продуктами, *ready-to-eat* – готовий до споживання, *low-temperature processing* – обробка за низької температури, *pathogen-reduction step* – етап зниження патогенів. Дефіс виконує роль сигналу про складену атрибутивну групу й запобігає двозначності, особливо у багатокомпонентних означеннях [48]. Українські відповідники віддають перевагу прикметниковим структурам або аналітичним словосполученням, що відповідає нормі словотвору. Для маркування важливо витримувати однакові патерни в усіх етикетках одного портфеля. Узгодженість орфографічних моделей підвищує читабельність і знижує помилки у контролі.

Номіналізація через суфікси *-tion*, *-ment*, *-ance/-ence*, *-ity* перетворює процеси і властивості на терміни параметрів і процедур. У документації якості трапляються *validation* – валідація, *verification* – верифікація, *compliance* – відповідність, *traceability* – простежуваність, *non-conformity* –

невідповідність. Такі іменники легко поєднуються з числовими показниками та критеріями приймання, формуючи стандартизовані заголовки форм. Переклад потребує збереження категорії іменника, щоб не руйнувати жанрові шаблони звітності [24]. У технічних інструкціях номіналізація слугує засобом узгодження стилю між розділами. У навчальних матеріалах її використовують для побудови таксономій параметрів, з якими працюють різні підрозділи.

Запозичення і калькування залишаються продуктивними шляхами поповнення підмови, коли галузь інтегрує нові технології. Поширені пари *modified atmosphere packaging* – пакування в модифікованому газовому середовищі, *vacuum packaging* – вакуумне пакування, *cold storage* – холодильне зберігання, де калька зберігає внутрішню форму і прозорість для фахівця [48]. У межах технологічних описів закріплюються також *tumbling* – тумблювання і *emulsification* – емульгування, що передаються морфологічно сумірними українськими моделями [13]. Гібридні утворення з міжнародними компонентами полегшують міжмовну взаємодію в ланцюгах постачання. Кодифікація у стандартних глосаріях знімає конкуренцію варіантів і стабілізує переклад. Завдяки цьому терміносистема швидко адаптується до інновацій без втрати узгодженості.

Стабільність словотвірних моделей підтримується лексикографічними джерелами та галузевими глосаріями, що слугують єдиною точкою правди для команд. У практичних довідниках фіксуються ключові одиниці *casing* – оболонка, *meat grinder* – м'ясорубка, *cold room* – холодильна камера, *sampling* – відбір зразків із короткими примітками про сферу вжитку [48]. Кореляція між англомовними та українськими назвами зберігає ієрархію модифікаторів і ядра. В електронних системах управління якістю терміни мають унікальні ідентифікатори, що синхронізують їх у формах, звітах і процедурах. Регулярні ревізії глосаріїв запобігають дрейфу значень та орфографічній варіантності. У підсумку морфологічні патерни стають опорою для уніфікації всієї документації.

По лінії префіксації продуктивними є моделі з префіксами *pre-*, *post-*, *re-*, *de-*, *over-*, *under-*, *co-*, які маркують етапність, повторність або відхилення від норми. Типові пари: *pre-rigor handling* - оброблення до окостеніння, *post-mortem pH* - показник рН після забою, *rework* - повторна переробка, *dehiding* - зняття шкури, *overcooking* - надмірна термічна обробка, *underprocessing* - недостатня обробка [48]. Для санітарії стабільні одиниці *co-extrusion* - коекструзія оболонки та фаршу і *cross-contamination* - перехресне забруднення, де внутрішня форма зберігає процесуальну мотивацію. Українські відповідники відтворюють семантику через похідні іменники та прикметники, що зберігає категорійний статус. У виробничих інструкціях ці префіксальні маркери поєднують із параметрами часу, температури та рН. Такі моделі полегшують читання технологічних карт працівниками різних підрозділів. Завдяки регулярності префіксів нові номінації швидко вписуються в усталені шаблони документації.

Композитні прикметники забезпечують високу щільність інформації та кероване звуження значення. Показові зразки: *ready-to-cook* - готовий до приготування, *ready-to-eat* - готовий до споживання, *food-grade* - придатний для контакту з харчовими продуктами, *nitrate-free* - без нітратів, *allergen-free* - без алергенів [48]. До стабільних іменникових композитів належать *oxygen scavenger* - поглинач кисню та *color stabilizer* - стабілізатор кольору, які вказують на функцію інгредієнта або пакувального елемента. Українська норма найчастіше передає такі структури прикметниково-іменниковими словосполученнями, зберігаючи порядок модифікатор - ядро. Для маркування застосовують однакові патерни у всіх товарах портфеля, що мінімізує ризики інтерпретаційних розбіжностей [50]. Композитні моделі сумісні з вимірювальними параметрами і легко масштабуються на нові продукти. У підсумку вони зменшують довжину формулювань без втрати точності.

У технічній лексиці процесно-параметричний блок поєднує буквено-символьні індикатори з термінами процедури. Характерні поєднання: *water*

activity (a_w) - активність води, *color L*/a*/b** - колориметричні координати, *high-oxygen MAP* - пакування в газовому середовищі з високим вмістом кисню, *low-oxygen environment* - низькоокисневе середовище [44]. Для контролю якості закріплено *temperature abuse* - порушення температурного режиму і *antimicrobial coating* - антимікробне покриття, що прив'язуються до методик валідації та верифікації [47]. Аббревіатурні вузли типу *SSOP* - санітарні стандартні операційні процедури та *PRP* - програми-передумови поєднуються з дієслівними іменниками, утворюючи стабільні заголовки документів. Морфологічно такі терміни легко вбудовуються у двомовні таблиці контролю з параметрами часу, температури і вологості. Узгоджене використання символів і лексем знімає неоднозначність у звітах і аудитах. Це робить параметричну частину терміносистеми прозорою для технологів і регуляторів.

2.3. Семантичні процеси у формуванні термінів

Метафоризація у термінотворенні забезпечує швидке залучення узуальних образів для позначення технологічних явищ, коли бракує усталених назв. Так виникають вторинні значення типу *bottleneck* як вузьке місце процесу або *cold chain* як безперервне підтримання температурного режиму у логістиці. Такі переноси закріплюються в інструкціях і стандартах, що мінімізує коливання тлумачень у різних підрозділах [24, с. 36]. У межах м'ясної промисловості метафори часто кодують контроль і стабільність, наприклад *color stabilizer* у пакуванні або *barrier film* у матеріалознавстві. Поступова кодифікація відсіює експресивні варіанти і залишає функційно прозорі одиниці. Саме керованість метафоричних моделей робить їх придатними для нормативних жанрів, а ілюстративні словники допомагають фіксувати вживання прикладами *cold spot* чи *hot filling* раніше у виробничих гайдах [50].

Метонімія переводить назву дії або інструмента на результат, етап чи підсистему, створюючи компактніші позначення. У виробничих текстах *rendering* може означати і сам процес утилізації побічних продуктів, і цілий підрозділ, а *trimming* позначає як операцію підрізання, так і відповідний блок у маршрутній карті. Така економія виправдана, якщо дефініції стабілізовані через контекст і глосарій підприємства [12]. Для пакування подібний зсув спостерігається у *vacuum* як еліптичній назві *vacuum packaging* у цехових записах. Метонімічні скорочення зручні для звітних форм і чек-листів, проте потребують узгодження з регуляторною термінологією. Саме баланс між внутрішньоцеховою зручністю і зовнішньою стандартизацією визначає життєздатність таких одиниць [24, с. 36].

Звуження значення перетворює загальні лексеми на спеціалізовані терміни з чіткою референцією. У нашій сфері *cure* переходить від широкого «засіб лікування» до «соління або консервування у визначених режимах», тоді як *grading* звужується до технологічної процедури сортування туш із фіксованими параметрами [45]. Локальні практики можуть додатково спеціалізувати терміни, наприклад *marination* у деяких рецептурах стосується лише розсолів із фосфатами, хоча в загальному словнику має ширший обсяг [41]. Звуження покращує передбачуваність інструкцій, але вимагає суворої дефініції, щоб не виникало конфліктів між підрозділами. Саме однозначність у межах підмови зменшує ризики помилок під час аудиту та сертифікації [24, с. 36]. У навчальних матеріалах цей процес підкріплюється прикладами з технологічних карт, де спеціалізоване значення вмонтовано в параметри часу і температури [44].

Розширення значення відбувається тоді, коли технологічна інновація переносить усталений термін на нові носії або середовища. Так *tenderization* виходить за межі механічних методів і охоплює ферментативні та комбіновані схеми, а *smoking* у сучасних керівництвах включає як традиційне копчення, так і диморідні препарати з ідентичним сенсорним профілем [47]. Подібне розширення вимагає маркерів підтипів у документації, наприклад

«механічна», «ензимна» або «рідким димом», щоб зберегти прозорість для контролю якості. Стандарти ідентифікують підкласи через додаткові параметри та примітки, уникаючи перевантаження базового визначення. Розширення не повинно руйнувати межі суміжних термінів, наприклад між *smoking* і *drying*, які можуть перетинатися у комбінованих режимах. Саме операційні ознаки в стандартах виконують роль запобіжників семантичного дрейфу [24, с. 36]. Ілюстративні глосарії додають приклади, що фіксують такі підтипи у виробничому вжитку [48].

Терміни часто проходять шлях термінологізації від загальноживаних слів до вузьких фахових одиниць, де форму є бажаною зберегти, а зміст уточнити. Прикметний приклад дає *shelf life*, що в загальній мові асоціюється з «терміном зберігання», а у стандартах означає чітко верифікований показник, підтверджений випробуваннями стабільності [44]. Аналогічно *lot number* набуває статусу ідентифікатора простежуваності, а не просто серійного позначення, залежно від вимог аудиту і ринку збуту [47]. Термінологізація супроводжується появою формалізованих атрибутів, наприклад форматів дати, кодів ліній та змін. Вона також тягне за собою зміни в жанрових шаблонах, коли колись вільні словосполучення стають заголовками форм. Саме цей перехід забезпечує інтегрованість лексики в системи якості та ІТ-реєстри підприємства [22, с. 301].

Зворотний процес детермінологізації трапляється, коли вузька назва виходить у ширший обіг і частково втрачає спеціалізовані ознаки. Наприклад, позамежне медіа-вживання *organic* у харчових контекстах нерідко не збігається з регуляторним визначенням, що створює двозначності для маркування. Подібні розриви між фаховим і масовим ужитком вимагають уточнення у текстах для споживача і суворішої верифікації в документах для аудиту [24, с. 36]. У виробничих матеріалах рекомендують зберігати фаховий зміст і уникати змішаних жанрових рішень. Детермінологізація іноді корисна в навчанні початківців, проте в нормативних розділах її слід обмежувати. Саме чітка межа між освітніми і регуляторними текстами зберігає цілісність

терміносистеми [12]. Ілюстративні словники допомагають показати різницю між технічним і маркетинговим вживанням відповідних лексем [50].

Полісемія і омонімія потребують керування через дефініційні маркери та жанрові обмеження. Класичний випадок стосується *cure* як процесу консервування та як іменника «посол», де вибір частини мови і сусідні параметри знімають двозначність [41]. Близьким є *casing* як оболонка для ковбас і як матеріал певного типу, що у специфікаціях розводиться через матеріальний склад і діапазони діаметра [48]. У внутрішніх глосаріях радять додавати короткі приклади фразеологізації на кшталт *casing caliber 24–26* чи *cure ratio* для негайної дизамбігації. Полісемія не є проблемою, якщо локальні дефініції прив'язані до вимірюваних атрибутів. Саме параметри і контекст технічної форми керують інтерпретацією, а не ізольована лексема [24, с. 36]. Розмежування значень підтримує послідовність перекладу в багатомовних документах [12].

Семантична деривація часто поєднується з морфологічними механізмами, що утворюють родини взаємопов'язаних найменувань. Парадигми типу *sanitize* → *sanitation* → *sanitizer* відображають рух від дії до процесу і до агента або засобу збереження гігієни [48]. Такі гнізда спрощують навчання і контроль варіантності, оскільки кожен елемент має передбачувану роль у тексті. У м'ясній індустрії продуктивними лишаються ряди *validate* → *validation* → *revalidation* для систем якості та *verify* → *verification* → *reverification* для операційної перевірки [44]. Парадигматичні сім'ї послаблюють потребу в окремих дефініціях для кожної форми, якщо базова дефініція чітка. Важливо підтримувати симетрію між англійськими і українськими корелятами, щоб не ламати жанрові шаблони. Саме узгодженість родини забезпечує масштабованість терміносистеми у нових регуляторних сценаріях [22, с. 301].

Нарешті, когнітивно-категоріальний зріз допомагає втримувати семантичні межі під час інновацій та міжмовної уніфікації. Категорії процесу, властивості і простору формують «каркас», на який накладаються

термінологічні новотвори, що показано в сучасних дослідженнях англомовних терміносистем харчової галузі [31, с. 73]. Так *high-oxygen MAP* природно розміщується в перетині простору та процесу пакування, а *water activity* потрапляє до блоку властивостей із чіткими метричними атрибутами [44]. Картографування понять знімає двозначності на межах суміжних доменів і полегшує перекладні рішення. Воно також уможлиблює єдині схеми маркування і протоколювання в ІТ-системах. Саме така когнітивна опора тримає цілісність терміносистеми у швидко мінливому виробництві [32, с. 58].

Висновки до розділу 2

Структурно-семантичний аналіз англомовної термінології м'ясної промисловості дозволяє узагальнити ключові результати і сформулювати практичні орієнтири для подальшої уніфікації:

1) Узагальнення тематичної організації показало чітку сегментацію термінів за процесами, обладнанням, контролем якості, санітарією, логістикою та товарними категоріями. Тематичні кластери виявляють стійкі колокації, що утворюють передбачувані зв'язки між дією, параметрами та результатом. Внутрішня структура кластерів демонструє високий ступінь стандартизації, завдяки чому терміни легко інтегруються у формати інструкцій і протоколів. Розподіл за реєстрами підтвердив перевагу нейтрального технічного стилю з мінімумом оціночних компонентів. Варіативність частіше зумовлюють жанрові потреби документа, а не коливання значення терміна. Отримані закономірності дозволяють будувати глосарії за принципом тематичних сімейств із фіксованими колокаціями.

2) Аналіз морфології та словотвору засвідчив домінування композитів типу іменник плюс іменник та прикметник плюс іменник, а також продуктивність віддієслівних іменників. Серед афіксальних моделей вирізняються форманти для процесів і агентів дії, що забезпечує

компактність і жанрову сумісність формулювань. Конверсія між дієсловом і іменником підтримує симетрію між інструкціями та звітами, зменшуючи стилістичну варіантність у межах документа. Аббревіатури й ініціалізи функціонують як терміни повного статусу та потребують стабільних українських відповідників і правил розгортання. Структурні переваги англословних композитів зумовлюють потребу в систематичному відновленні порядку модифікатор і ядро в перекладі. Виявлені моделі формують основу для уніфікації словотворчих рядів і скорочують ризик дублетів.

3) Семантичні процеси у терміносистемі поєднують звуження значення, метонімію типу процес замість результату та контрольовану полісемію. Метафоризація у виробничих текстах має обмежений характер і підпорядковується вимозі однозначності, тому переважають дефініційні маркери і параметричні прив'язки. Регіональні та галузеві варіанти підтримують синонімічні пари, однак їх використання регулюється жанром і стандартами документа. Дизамбігація забезпечується поєднанням дефініції, числових атрибутів і сталих колокацій, що знімає різночитання між підрозділами. Узгодженість семантичних рішень безпосередньо впливає на простежуваність і валідність записів у ланцюгу якості. Отримані висновки визначають вимоги до глосарної політики та підтримують подальшу уніфікацію перекладу.

РОЗДІЛ 3

ПЕРЕКЛАД І ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ М'ЯСНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНСЬКОМУ МОВНОМУ ПРОСТОРИ

3.1. Способи перекладу англomовних термінів м'ясної промисловості українською мовою

Переклад спеціальної лексики спирається на набір операцій, серед яких пряма еквівалентність, калькування, транскрипція чи транслітерація, описовий переклад, граматичні трансформації та функційні заміни. Вибір стратегії визначають жанр документа і вимога відтворюваності дії, тому переклад має бути стислим і однозначним уже на рівні терміна. Практика показує, що стійкі відповідники кодифікуються через глосарії та шаблони документів, тож доцільно зберігати єдину форму в межах одного референта. У виробничих інструкціях перевага надається моделям, що легко поєднуються з параметрами часу, температури і рН. Саме стабільність формулювання спрощує навчання персоналу і аудит. Збалансоване поєднання стратегій утримує точність і читабельність текстів.

Калькування доречне тоді, коли внутрішня форма терміна прозора для фахівця і відповідає національній нормі. Типові та вже усталені пари: *vacuum packaging* — вакуумне пакування [48], *cold chain* — холодний ланцюг [48], *modified atmosphere packaging (MAP)* — пакування в модифікованому газовому середовищі [44]. У цих випадках калька зберігає структуру поняття і сумісна з технічними параметрами, наприклад із вмістом газів у *MAP* [44]. Для процесів доречні іменникові моделі на позначення дії, як у *emulsification* — емульгування [49]. Кальковані форми зручні в таблицях контролю, де потрібні короткі і повторювані заголовки. Гармонізовані відповідники зменшують ризик варіантності у міжцеховій комунікації.

Запозичення та транскрипція застосовуються, коли коротка міжнародна форма виконує роль маркера стандарту чи товарної категорії. У маркуванні й навчальних матеріалах послідовно вживаються *HACCP* — HACCP [44] та *RTE* — готовий до споживання продукт [47], що зберігає синхронізацію з міжнародними гайдами. Лексеми категорій споживчих продуктів інколи передаються транскрипцією, наприклад *steak* — стейк і *burger* — бургер [50], але в документах безпечності пріоритет має український опис функції або стану продукту. Для технологічних інструкцій краще уникати багатозначності й віддавати перевагу формам, сумісним із параметрами. У разі ризику плутанини запозичення супроводжують короткою приміткою в глосарії. Такий підхід зберігає компактність і прозорість.

Описовий переклад використовується, коли прямий відповідник відсутній або потенційно двозначний. Функційні назви компонентів передають сутність через роль, як у *oxygen scavenger* — поглинач кисню [48] або *color stabilizer* — стабілізатор кольору [48], що одразу вказує на технологічну функцію. Для інгредієнтів і допоміжних речовин це особливо корисно, адже функція визначає місце в рецептурі. У процесних описах доцільно фіксувати категорію дії за допомогою віддієслівних іменників, щоб узгодити термін із вимірювальними атрибутами. Після кодифікації описові формули можна скорочувати до стандартних назв. Це забезпечує однакове розуміння між підрозділами.

Граматичні трансформації допомагають узгодити англомовні моделі з українським синтаксисом без втрати змісту. У технологічних картах пасив часто перетворюють на актив для підвищення читабельності: *product is chilled* → продукт охолоджують. Для складених атрибутів відновлюють порядок модифікатор — ядро, наприклад *quality control* — контроль якості [49] та *barrier film* — бар'єрна плівка [50], що зберігає логіку зв'язків у двомовній парі. Перехід дієслово → іменник стандартний для процесів: *to debone* → знекістковувати, *deboning* → знекістковування. Узгоджені

граматичні рішення полегшують пошук у шаблонах і базах знань. Єдиний вибір частини мови знімає стилістичні розбіжності в межах документа.

Функційні заміни доречні тоді, коли формально точний відповідник не відтворює ролі терміна в жанрі або вводить зайву багатозначність. Маркування потребує компактних ознак категорії продукту, тому застосовують *ready-to-eat* — готовий до споживання [47] і *food-grade* — придатний для контакту з харчовими продуктами [48], що одразу сигналізує вимогу до матеріалу. У протоколах якості заміну супроводжують прив'язкою до процедури, наприклад до валідації або верифікації. Вибір функційної заміни варто закріплювати у внутрішньому глосарії. Така фіксація уніфікує формулювання у звітах.

Робота з полісемією та омонімією базується на дефініційних маркерах і параметрах. Класичний приклад — *cure*, де відмінність між процесом і результатом знімається через контекст і числові атрибути; у споживчих словниках базове значення відрізняється від технологічного, тому показово ставити приклад саме біля терміна *cure* [41]. Для *casing* потрібна вказівка на матеріал і діаметр, щоб розрізнити оболонку як виріб і як матеріал [48]. У таблицях якості доречні короткі фразеологізовані вузли на кшталт *cure ratio* або *casing caliber 24–26* [49]. Чіткі маркери зменшують навантаження на переклад. Вони також прискорюють валідацію документів.

Гармонізація зі стандартами і довідниками регуляторів забезпечує юридичну визначеність і простежуваність. У системах безпечності послідовно застосовують *critical control point (CCP)* — критична контрольна точка [44] і *validation* — валідація [47], що синхронізує терміни з вимогами аудиту. Для маркування фіксуються *lot number* — номер партії [50] і *use by* — спожити до [49], які безпосередньо інтегруються в етикетування. Коли існують локальні варіанти, у глосарії додають перехресні посилання. Узгодженість із публічними ресурсами знижує витрати на сертифікацію.

Операційний робочий процес перекладу поєднує стилегайд, пам'ять перекладів і контрольовані словники, що гарантує повторюваність рішень у

великій документації. Термін фіксують один раз, після чого він використовується у формах, процедурах і навчальних матеріалах, а зміни проходять через журнал версій. Для скорочення двозначності англomовні приклади тримаються прямо біля терміна, наприклад *vacuum packaging* або *oxygen scavenger* з одразу поданим українським відповідником [48]. У багатомовних командах це мінімізує конфлікти інтерпретацій. Саме керованість термінів на рівні процесу робить переклад передбачуваним для контролю якості.

Послідовність перекладацьких рішень забезпечує жанрову придатність термінів у маркуванні, інструкціях і звітності, тому для товарних категорій застосовують компактні формули типу *ready-to-cook* і *ready-to-eat* [48][47]. Ідентифікаційні вузли мають стабільні відповідники, зокрема *lot number* → номер партії [50] і *use by* → спожити до [49], що полегшує інтеграцію з системами простежуваності. У технічних картах корисно фіксувати єдиний тип граматичної категорії для процесів і станів, аби уникати варіантності в одному документі [22, с. 301]. Для багатокомпонентних найменувань доцільно відновлювати порядок модифікатор – ядро, як у парах *quality control* → контроль якості та *barrier film* → бар'єрна плівка, що підвищує передбачуваність читання [49]. Така стандартизація не зменшує точність змісту, натомість уніфікує колокації з параметрами часу і температури. Коли пряма еквівалентність відсутня, описова формула слугує тимчасовою опорою до моменту кодифікації в глосарії.

Параметричні позначення потребують синхронізації термінів і символів, інакше зростає ризик двозначностей у лабораторних протоколах. Типові вузли включають *water activity (a_w)* та *high-oxygen MAP* для режимів пакування [44], а також колориметричні координати $L^*/a^*/b^*$ для контролю кольору [41]. Функційні компоненти передаються номінаціями на кшталт *oxygen scavenger* і *color stabilizer* з фіксацією ролі в матеріалі чи рецептурі [48]. У перекладі доцільно узгоджувати одиниці виміру і порядок атрибутів, щоб зберегти відповідність жанровим шаблонам технічного тексту [12]. Усі

такі вузли мають повторювані позиції в таблицях контролю, тому відхилення форми тягне за собою додаткові витрати на валідацію. Кероване використання символів і лексем утримує однозначність у багатомовних командах.

Полісемія та локальні звички оформлення знімаються дефініційними маркерами й прикладними вузлами, які одразу показують потрібне читання терміна. Для оболонок корисно фіксувати формулу *casing caliber 24–26* біля першої згадки [49], а для процесів засолювання – показник *cure ratio* з параметрами рецептури [41]. У зонах безпечності стабільно працюють акроніми *RTE* та *GMP*, що зберігають синхронізацію з регуляторними гайдами [47][44]. Матеріалознавчі позначення, зокрема *barrier film*, варто супроводжувати параметрами проникності, аби уникнути маркетингового змістового дрейфу [48]. На рівні процесу перекладу доцільно спиратися на стилегайд і пам'ять перекладів, які унеможливають розмноження варіантів у великих корпусах документів [30, с. 25]. Така операційна дисципліна підтримує передбачуваність рішень у навчальних і аудиторських сценаріях.

3.2. Проблеми адекватності перекладу та термінологічної уніфікації

Узгодження перекладу параметричних термінів ускладнюється тим, що англійські вузли поєднують лексему і символи, тоді як в українських шаблонах часто змінюється порядок атрибутів. Типові труднощі виникають у парах *water holding capacity (WHC)* – водоутримувальна здатність і *drip loss* – втрати соку при зберіганні, де потрібна однакова граматична модель для таблиць якості [22, с. 300]. Аналогічно у пакуванні важливо стандартизувати *oxygen transmission rate (OTR)* – коефіцієнт проникності для кисню та *water vapor transmission rate (WVTR)* – коефіцієнт проникності для водяної пари, інакше розсинхронізуються макети етикеток [28, с. 39]. У термічній валідації переклад має зберігати метричну логіку вузла *log reduction* – кратність зниження мікробіологічного навантаження, адже від цього залежить читання

протоколів випробувань [24, с. 36]. Для логістики доречно уніфікувати *data logger* – реєстратор температури і *time-temperature indicator (TTI)* – індикатор часу та температури, щоб уникнути дублетів у звітах. Фіксація таких вузлів у глосарії разом із прикладами використання пришвидшує валідацію документів.

Проблемним є перенесення спеціальних діагностичних та сенсорно-якісних термінів, які мають історично усталені скорочення в англійській. У контролі якості м'яса стабільно вживаються *pale, soft, exudative (PSE)* – блідий, м'який, водянистий та *dark, firm, dry (DFD)* – темний, щільний, сухий, і переклад має зберігати трикомпонентну структуру прикметників [13, с. 37]. Хімічно-колірні процеси описують пари *metmyoglobin formation* – утворення метміоглобіну і *color stabilization* – стабілізація кольору, які повинні узгоджуватися з колориметричними координатами $L^*/a^*/b^*$ біля першої згадки терміна [41]. Для санітарної обробки важливо не плутати *steam vacuuming* – локальне парове видалення забруднень та *lactic acid decontamination* – деконтамінація молочною кислотою, оскільки ці дії репрезентують різні критичні етапи контролю [44]. У механічній обробці слід розрізняти *coarse comminution* – грубе подрібнення і *fine emulsification* – тонке емульгування, бо від цього залежить коректність параметрів текстури. Узгоджена термінологія зберігає інтерпретацію результатів випробувань у багатомовних командах.

Окрема зона ризику пов'язана з матеріалознавчими та рецептурними термінами, де калька й опис змагаються за еталонну форму. Для оболонок коректно тримати пару *collagen casing* – колагенова оболонка з обов'язковою вказівкою калібру, наприклад *casing caliber 24–26* [49], тоді як *polyamide casing* – поліамідна оболонка має супроводжуватися параметрами проникності *OTR/WVTR* [48]. У солінні небажано змішувати *nitrite curing* – нітритне засолювання з *brine injection* – ін'єктування розсолу та *dry curing* – сухе засолювання, тому перша згадка повинна містити рольову примітку щодо способу внесення [44]. Для антиоксидантів та стабілізаторів бар'єрних

систем доцільно використовувати функційні назви на кшталт *oxygen scavenger* – поглинач кисню і *color stabilizer* – стабілізатор кольору без додаткових описів у заголовках форм [48]. У логістиці варто розвести *chilled product* – охолоджений продукт і *frozen product* – заморожений продукт, адже різниця тягне інші режими *shelf life* та *cold chain* [50]. Чітко кодифіковані пари зменшують кількість помилок при маркуванні й сертифікації.

Проблеми адекватності перекладу галузевих термінів виникають на стику точності, лаконічності та відтворюваності технологічної дії, що змушує фіксувати стабільні граматичні шаблони ще на етапі стилегайда [12, с.245]. На синтаксичному рівні критично зберігати ієрархію «модифікатор → ядро», інакше багатослівні композити зміщують фокус читання у технічних картах [22, с.301]. Коли одна операція отримує різні форми у рецептурах і звітах, виникає каскадна варіантність, яку важко гасити після запуску шаблонів [28, с.39]. Додаткову складність створюють параметричні вузли, де термін поєднано з одиницями виміру або символами; саме тут потрібна еталонна форма в глосарії та у шапках таблиць [15, с.85]. Заздалегідь кодифіковані рішення зменшують розбіжності між технологами та контролем якості [22, с.299]. Підхід із раннім затвердженням форм підвищує відтворюваність перекладу у великих корпусах документів.

Полісемія та омонімія спричиняють двозначності між процесом і результатом, а також між матеріалом і виробом, тож перша згадка має містити дефініційний маркер у тексті глосарія [12, с.246]. Для *casing* коректно одразу вказувати тип матеріалу і калібр, щоб розвести оболонку як матеріал й як готовий виріб [1, с.96]. Лексема *rendering* у виробничих контекстах означає утилізацію побічних продуктів, але інколи функціонує як назва підрозділу, що потребує чіткої ролі в корпоративній базі термінів [22, с.299]. Операційний вузол *trimming* варто відмежувати від обліку обрізків у звітності через різні функції і показники [28, с.40]. Коли межі значень визначено, дизамбігація перестає бути проблемою навіть у коротких записах

маршрутних карт [15, с.85]. Такі маркери економлять час аудиту без втрати змісту.

Багатослівні композити створюють окремий пласт труднощів, оскільки англomовний порядок модифікаторів не завжди прямо переноситься в українську [22, с.301]. Еталонні пари типу *quality control* → контроль якості та *barrier film* → бар'єрна плівка відтворюються через відновлення логіки синтаксичного підпорядкування [49][48]. Частою помилкою є розщеплення стійких вузлів або зайве додавання прийменників, що руйнує шаблон і погіршує пошук у системі документів [28, с.39]. Для параметричних назв доцільно зберігати компактні форми на кшталт *shelf life* → строк придатності з винесенням метричних деталей у таблиці [50]. У маркуванні важливо, щоб такі форми залишалися незмінними в усіх макетах етикеток [49]. Узгодженість композитів прямо впливає на простежуваність і швидкість перевірок.

Пакувальні та матеріалознавчі терміни вимагають одноманітної передачі, адже вони пов'язані з символами та показниками проникності. У специфікаціях послідовно фіксують *oxygen transmission rate (OTR)* як коефіцієнт проникності для кисню та *water vapor transmission rate (WVTR)* як коефіцієнт проникності для водяної пари, причому англійські скорочення зручно тримати біля українських відповідників для уникнення плутанини [48]. У межах *modified atmosphere packaging (MAP)* доцільно розводити *high-oxygen MAP* та *low-oxygen MAP*, бо режим впливає на стабільність продукту [44]. Функційні компоненти пакування подаються як *oxygen scavenger* – поглинач кисню одразу біля ролі елемента в матеріалі [48]. У логістиці корисно стандартизувати вузли *data logger* – реєстратор температури та *temperature abuse* – порушення температурного режиму, щоб не множити варіанти у звітах [49]. Єдина формула підтримує зв'язок між етикетками та ІТ-системами.

Рецептурно-технологічні терміни потребують чітких меж між схожими процесами, інакше збиваються протоколи контролю. У солінні коректно

відокремлювати *dry curing* – сухе засолювання, *brine injection* – ін'єктування розсолу та *nitrite curing* – нітритне засолювання, адже способи внесення мають різні параметри приймання [44]. Для якості фаршу узгоджують *protein extraction* – екстракцію білків і *functional yield* – функціональний вихід, щоб не плутати технологічну мету з аналітичним показником [22, с.300]. У зміні кольору доцільно подавати *metmyoglobin formation* – утворення метміоглобіну разом із колориметричними координатами $L^*/a^*/b^*$ при першій згадці терміна [41]. У текстуроутворенні розрізняють *coarse comminution* – грубе подрібнення і *fine emulsification* – тонке емульгування; параметри цих режимів неспівмірні [28, с.39]. Стабільні пари знижують витрати на валідацію партій.

Мікробіологічні та валідаційні вузли поєднують терміни з метрикою і регламентами, тому будь-яка стилістична варіантність шкодить читанню протоколів. У звітах випробувань послідовно відтворюють *total viable count (TVC)* як загальну кількість життєздатних мікроорганізмів і розрізняють *psychrotrophs* як психротрофні бактерії, оскільки вони визначають вимоги до холодового зберігання [47]. Вузол *critical limit* узгоджують із процедурними назвами *validation* – валідація та *verification* – верифікація, щоб не змішувати встановлення меж з їхньою перевіркою [44]. У санітарних діях важливо не плутати *steam vacuuming* – локальне парове видалення забруднень та *lactic acid decontamination* – деконтамінацію молочною кислотою як різні етапи [47]. Для антимікробної ефективності слід зберігати метричну логіку вузла *log reduction* – кратність зниження, оскільки від цього залежить інтерпретація результатів [24, с.36]. Узгоджена терміносітка пришвидшує аудит і зменшує ризику.

Категорії стану продукту та холодового ланцюга мають регуляторні наслідки, тож переклад має бути однозначним. У логістиці розрізняють *chilled product* – охолоджений продукт і *frozen product* – заморожений продукт, адже це різні діапазони температур та різний *shelf life* – строк придатності [50]. Для охолодження корисно стабілізувати *rapid chilling* –

прискорене охолодження та *spray chilling* – охолодження розпиленням, оскільки вони відрізняються параметрами ліній [28, с.39]. Простежуваність вимагає незмінних вузлів *lot number* – номер партії та *use by* – спожити до у фіксованих позиціях макета [49]. Натомість описові перифрази руйнують інтеграцію з ІТ-системами приймання [22, с.300]. Єдина форма унеможлиблює збій у журналах контролю.

Оболонки та калібри становлять окрему зону ризику, бо формально прості терміни несуть високе навантаження. Коректно тримати пари *collagen casing* – колагенова оболонка та *polyamide casing* – поліамідна оболонка з атрибутами проникності *OTR/WVTR* у специфікації [48]. Біля першої згадки доречно вказувати калібр, наприклад *casing caliber 24–26*, що одразу знімає двозначність у виробничому контексті [49]. Помилки виникають, коли ту саму оболонку називають то матеріалом, то виробом без параметрів, що розсинхронізує облік [24, с.36]. Фіксація функції оболонки у глосарії вирівнює ролі між цехом і відділом якості [22, с.299]. Така деталізація підвищує прозорість маркування.

Зіставні корпуси термінів показують, що тематичні кластери вимагають різних наборів перекладацьких операцій, тому еталонні форми слід прив'язувати до підпроцесу. У первинній переробці стабільно функціонують *stunning* – оглушення, *evisceration* – нутрування та *cold storage* – холодильне зберігання, і ці пари потрібно тримати уніфіковано в маршрутних картах [13]. У кластерах якості сировини важливими є *drip loss* – втрати соку при зберіганні та *water holding capacity (WHC)* – водоутримувальна здатність, оскільки вони прив'язані до лабораторних методик [22, с.300]. Для споживчих категорій працюють компактні індикатори *ready-to-eat* – готовий до споживання та *food-grade* – придатний для контакту з харчовими продуктами, які слід узгоджувати з пакувальними вимогами [48]. Коли кластери синхронізовано з терміносіткою, уніфікація стає керованою без зайвих дублетів [28, с.39]. Саме така карта понять підтримує стійкість перекладу в динамічному середовищі.

У постмортем-фізіології переклад має чітко розрізняти етапи та параметри, зокрема *rigor mortis onset* як настання окоченіння м'язів, де доречно коротка фіксація в глосарії [41]. Для кінетики кислотності важливо стабілізувати вузол *pH decline* як зниження рН, оскільки він пов'язаний із часовими вікнами розбирання туш [41]. Технологічні прийоми типу *electrical stimulation* подають як електростимуляцію м'язів, що синхронізується з внутрішніми картами процесу [41]. Операції обвалювання бажано розвести як *hot boning* і *cold boning* з відповідниками гаряче знекістковування та холодне знекістковування, щоб уникати змішування режимів у протоколах [41]. У класифікації дефектів слід фіксувати *thaw rigor* як спазм при неправильному розморожуванні, адже цей вузол має інші кореляції з текстурними показниками [41]. Для інструментальної оцінки доцільно стабілізувати *Warner–Bratzler shear force* як зусилля зсуву за методом Варнера–Братцлера, причому одиниці виміру подаються в таблиці якості, а не в заголовку абзацу.

У пакуванні і термообробці виникають окремі труднощі уніфікації, зокрема *vacuum skin packaging (VSP)* доречно тримати як вакуумне скін-пакування з прив'язкою до цільової товщини плівки [48]. Для стерилізованих продуктів доцільно кодифікувати *retort pouch* як ретортний пакет із узгодженням температурних профілів і вимог Codex, що полегшує аудит партій [44]. Низькотемпературні режими варто розводити як *sous-vide* і *cook-chill*, які в українських текстах подаються як су-від та приготування з подальшим охолодженням, причому параметри часу і температури виносять у таблиці [48]. Для швидкого заморожування бажано стабілізувати *individual quick freezing (IQF)* як індивідуальне швидке заморожування, щоб відрізнити його від партійних методів [48]. Різні техніки тепловідводу коректно фіксувати як *blast freezing* та *plate freezing* з перекладами вибухове заморожування і плиткове заморожування, що уникає вільних синонімів у журналах обладнання [48]. Таке картографування пакувально-термічних вузлів підвищує повторюваність перекладу у великих портфелях продукції.

У ферментативних і рецептурних кластерах ключовими лишаються точні рольові назви, наприклад *starter culture* подають як заквасочна культура з обов'язковою вказівкою виду мікроорганізмів [48]. Солільні баланси доцільно фіксувати через *water phase salt (WPS)* як масову частку солі у водній фазі, що синхронізується з методиками контролю [48]. У показниках виходу сировини варто тримати *lean meat yield (LMY)* як вихід пісного м'яса та *intramuscular fat (IMF)* як вміст внутрішньом'язового жиру, адже ці вузли впливають на сенсорну специфікацію [41]. Для структуроутворення білка часто застосовують *transglutaminase*, який подають як трансглютаміназа з роллю ферментного зв'язування у фарші [48]. У кольороутворенні варто стабілізувати пігмент *nitrosylhemochrome* як нітрозилгемохром, причому пояснювальна експлікація доречна лише у навчальних матеріалах [41]. Єдині еталонні форми в цих групах усувають дублети і пришвидшують валідацію рецептур.

У перекладі сенсорних і текстурних характеристик продукції часто спостерігаються варіанти через різну термінологічну традицію. В англійських протоколах контролю якості вживаються вузли *springiness*, *juiciness*, *fibrous texture* і *mouthfeel*, для яких українські відповідники мають відображати саме параметри відчуття, а не оцінку споживача [41]. Наприклад, *springiness* доречно передавати як пружність, а *fibrous texture* як волокнисту текстуру, без суб'єктивних прикметників. У сенсорних картах доцільно тримати скорочену терміносітку з індексами для кожної властивості, щоб уникати надлишку варіантів [22, с. 301]. У термінах запаху відрізняють *oxidized flavour* – ознаки окисленого запаху та *brothy aroma* – бульйонний аромат [48]. Для стабільності оцінювання важливо, щоб у перекладі не зникала семантика технологічної причини цих явищ.

Лексеми, що позначають фізико-механічні процеси, створюють власний тип труднощів. Наприклад, *tumbling* перекладають як масування у барабані, тоді як *massaging* – як поверхнєве оброблення розсоллом, і ці два процеси мають різні цілі в рецептурі [44]. Аналогічно *blending* означає

змішування компонентів, а *stuffing* – наповнення оболонки [49]; обидва терміни фіксуються у виробничих протоколах із власними часовими параметрами. У перекладі важливо зберігати дієслівну форму, якщо в тексті описано дію, а не результат, інакше зникає процесна послідовність [24, с. 36]. В окремих випадках уживають також *flaking* – розшарування та *molding* – формування, які вимагають чіткого відображення фізичної операції, а не її результату. Таке розрізнення запобігає зміщенню змісту при автоматичному перекладі.

Терміни екологічного та енергетичного контролю додають новий рівень складності, бо поєднують технологічні та нормативні параметри. Під час аудиту систем управління ресурсами застосовуються вузли *carbon footprint* – вуглецевий слід і *energy recovery* – повернення енергії [45]. У контексті санітарії дедалі частіше фіксуються *water reuse* – повторне використання води та *effluent treatment* – очищення стічних вод [47]. Для термінів пакування потрібні однозначні пари *biodegradable film* – біорозкладна плівка та *compostable tray* – контейнер, придатний до компостування [48]. Коли такі одиниці перекладаються вільно, порушується узгодженість з документами сертифікації ISO 14001. Уніфікація «зелених» термінів дає змогу гармонізувати харчову галузь із сучасними стандартами екологічної відповідальності.

3.3. Узагальнення результатів дослідження й тенденції розвитку англомовної терміносистеми м'ясної промисловості

Проведений аналіз перекладацьких рішень і структурних характеристик засвідчив високу впорядкованість терміносистеми, що спирається на продуктивні словотвірні моделі та стабільні колокації. Узгодження термінів із технологічними етапами дало змогу побачити тісний зв'язок між назвами дій, параметрів і матеріалів. Глосарна фіксація першої

згадки кожного вузла забезпечила прозорість подальших уживань у рецептурах і протоколах. Практика розмежування процесу і результату усунула двозначності у звітах та інструкціях. Окремі групи термінів виявили підвищену чутливість до контексту маркування та валідації, тому стандартизовані форми стали обов'язковими. Узгоджений стиль перекладу підвищив передбачуваність документів і спростив внутрішній аудит.

Матеріали додатків показали, що у вибірці англомовні композити типу N+N становлять найбільшу частку, а саме 30,0 відсотка, тоді як Adj+N охоплюють ще 20,0 відсотка. Віддієслівні іменники зайняли 15,0 відсотка й підтвердили тенденцію до номіналізації процесів у виробничому дискурсі. Термінологічні словосполучення з параметрами набрали 10,0 відсотка, що вказує на зростаючу роль метричних і регламентних прив'язок. Аббревіатури та акроніми склали 7,0 відсотка і посіли стабільні позиції в критично важливих доменах контролю якості. Логістичні та матеріалознавчі вузли разом із дієслівними назвами процесів зберегли функціональну присутність і забезпечили повноту терміносітки.

Українські відповідники віддзеркалили цю картину через перевагу словосполучень N+N та Adj+N із часткою 35,0 відсотка у своїй підвибірці. Віддієслівні іменники сягнули 25,0 відсотка і підтримали симетрію між інструкціями та звітами. Терміни з параметрами набрали 12,0 відсотка, що узгоджується з потребою фіксувати одиниці виміру у формах контролю. Дієслівні назви дій охопили 14,0 відсотка та забезпечили зв'язок із маршрутними картами. Аббревіатури й логістичні вузли мали по 7,0 відсотка кожен, що засвідчило їхню стабільну інтегрованість у маркування та простежуваність. Така структурна відповідність полегшує двобічну уніфікацію й зменшує ризик дублетів.

Узагальнення способів перекладу засвідчило, що найбільше навантаження несуть усталений еквівалент, калька, конкретизація та опис. Усталений еквівалент виявився оптимальним для базових виробничих одиниць і регламентних вузлів, де важить повторюваність і сумісність з

етикетками. Калька забезпечила компактність у композитах за умови правильного відновлення порядку «модифікатор → ядро». Конкретизація стала ключовою для матеріалів і оболонок, оскільки потребує додавати калібр чи проникність як невід’ємні атрибути. Опис доречно застосовувати до функційних компонентів та індикаторів, коли буквальный відповідник не гарантує технологічної прозорості. Компенсація і модуляція лишаються допоміжними прийомами для локальних стилістичних або семантичних розривів.

Структурні тенденції свідчать про подальше зростання ролі багатослівних термінів із параметрами та про закріплення англомовних ініціалізмів як еталонних позначень. Розвиток пакувальних технологій і контролю якості підсилює потребу у стабільних парах термінів для бар’єрних матеріалів, показників проникності та індикаторів процесу. Термінологія логістики зміщується у бік чітких вузлів простежуваності з фіксованими позиціями у формах. У рецептурних кластерах зберігається баланс між компактністю номінацій і вимогами до метричних уточнень. Номіналізація процесів підтримує сумісність документів різних жанрів та полегшує автоматичний пошук. Зростаюча цифровізація виробництва стимулює появу назв для сенсорів, журналів даних та індикаторів, що потребують уніфікованих українських відповідників.

Семантичні зрушення вказують на посилення контрольованої полісемії і на свідоме звуження значень у критичних вузлах. Виробничі тексти дедалі рідше допускають метафоричні нашарування, віддаючи перевагу дефініційним маркерам і числовим атрибутам. Розмежування процесу і результату стало стандартом для уникнення помилок у звітності. Синонімічні пари зберігаються, але підлягають жорсткій нормі в межах стилегайда. Додавання параметрів у першій згадці терміна доводить ефективність як засобу дизамбігації. Узгоджені семантичні політики напряду впливають на швидкість перевірок і валідність даних.

Порівняння англомовних і українських моделей відкрило системні відмінності у вираженні атрибутивних зв'язків, які переклад компенсує відновленням порядку складників. Українська практика краще відтворює зміст у формах «контроль якості», «бар'єрна плівка», «холодовий ланцюг», що зберігає логіку ядра і модифікатора. Водночас для ініціалізмів потрібна єдина політика розгортання при першій згадці з подальшим використанням короткої форми. Термінологічні пари з параметрами вимагають стабільних одиниць виміру і незмінного місця у шапках таблиць. Такі рішення підтримують машинний пошук і мінімізують ручні правки. Стандартизовані шаблони роблять тексти взаємозамінними між підрозділами.

Перекладацькі ризики концентруються у зонах, де збігаються технологічний та регуляторний дискурси. Непослідовність у позначенні меж і процедур породжує конфлікти між виробничими і аудиторськими документами. Вирішенням стає зафіксований набір еталонних форм для критичних вузлів та їхніх атрибутів. У логістиці та маркуванні незмінність назв гарантує інтеграцію з інформаційними системами і простежуваність партій. Виробничі інструкції, рецептури і звіти потребують одного терміна на одну дію без варіантів. Єдина терміносітка скорочує час узгоджень і підвищує надійність даних.

Отримані результати окреслюють практичні кроки для подальшої уніфікації. Команда має підтримувати живий глосарій з версіонуванням, фіксувати першу згадку терміна з параметрами та оновлювати стилегайд під нові пакувальні і логістичні рішення. Контроль якості повинен перевіряти не лише зміст, а й відповідність формулювань глосарним еталонам. Навчальні матеріали для персоналу мають містити короткі карти понять з прикладами типових контекстів. Автоматизовані перевірки у шаблонах документів варто доповнити списками заборонених варіантів. Такі інструменти закріплюють сталість перекладу і підтримують розвиток терміносистеми.

Тенденції розвитку англомовної терміносистеми м'ясної промисловості свідчать про подальшу параметризацію, екологічну чутливість і цифрову

інтеграцію. Розвиток бар'єрних матеріалів і індикаторів процесу поглиблює словник пакування та контролю. Зростає частка назв, що позначають сенсори, журнали даних і вузли простежуваності, тому українські відповідники мають зберігати компактність та однозначність. У рецептурних і санітарних кластерах укріплюються моделі з чіткими атрибутами, що спрощує валідацію. Номіналізація процесів і закріплення ініціалізмів залишаться домінантами найближчим часом. Уніфікована терміносітка забезпечує сумісність між підрозділами та прискорює вихід документації у виробництво. Така динаміка підтверджує зрілість системи і створює підґрунтя для подальшої гармонізації перекладу.

Висновки до розділу 3

Нами узагальнено результати аналізу перекладацьких підходів, структурних тенденцій і семантичних процесів, що визначають функціонування англомовної термінології м'ясної промисловості:

1) Проведений аналіз способів перекладу засвідчив доцільність опори на усталені еквіваленти, калькування з відновленням порядку складників та опис для функційних вузлів. Ефективною стратегією стало закріплення першої згадки терміна з параметрами, що забезпечує подальшу однозначність у рецептурних і валідаційних текстах. Конкретизація виявилась ключовою для матеріалів і оболонок, де слід фіксувати калібр, проникність і призначення. Для ініціалізмів доцільним є правило розгортання при першій появі з подальшим використанням короткої форми в межах документа. Перестановка і модуляція використовувалися точково для вирівнювання синтаксису та семантики без порушення терміносітки. Сукупно це підвищило передбачуваність перекладу і сумісність документів між підрозділами.

2) Окреслені проблеми адекватності та уніфікації пов'язані з полісемією процесів і результатів, варіантністю багатослівних композитів та

перетином технологічного і регуляторного дискурсів. Дизамбігація забезпечується дефініційними маркерами, стабільними колокаціями і числовими атрибутами, що прибирає двозначності у звітах і протоколах. Ризики зростають у зонах маркування, мікробіологічного контролю та логістики, де будь-яка варіативність руйнує простежуваність. Вирішенням стала політика одного терміна на одну дію, а також фіксовані місця для одиниць виміру у шапках таблиць та етикетках. Узгоджені шаблони і глосарій з версіонуванням знижують навантаження на аудит і скорочують час узгодження текстів. Запропоновані правила уніфікації забезпечують стабільність терміновживання на всіх етапах підготовки документації.

3) Узагальнення результатів і виявлені тенденції підтвердили зрілість терміносистеми та її рух до більшої параметризації і цифрової інтеграції. Структурні моделі показали перевагу композитів і віддієслівних іменників, що підтримує симетрію між інструкціями і звітами та полегшує автоматичний пошук. Зміцнюється роль термінів з метричними прив'язками та індикаторів процесу, що потребує єдиних одиниць виміру і незмінних позицій у формах. Логістичні та пакувальні вузли розвиваються у напрямі чітких назв для простежуваності та контролю якості з мінімумом синонімії. Практичним наслідком є потреба підтримувати живий глосарій, оновлювати стилегайд під нові технологічні рішення та впроваджувати автоматизовані перевірки варіантів. Такий підхід забезпечує узгодженість перекладу і підвищує надійність виробничої документації.

ВИСНОВКИ

Сфера термінології м'ясної промисловості формує цілісну підсистему фахової комунікації, у якій назви процесів, матеріалів, параметрів контролю та логістичних вузлів вибудовують прозору логіку виробничого опису. Чітка організація термінів підтримує сумісність текстів різних жанрів і дає можливість узгоджувати технологічні інструкції з нормативними вимогами без втрати змісту. У стандартизованих середовищах саме структурна дисципліна терміносистеми забезпечує оперативне навчання персоналу та зменшує помилки через неоднозначність. Відповідники українською мовою потребують однакового порядку складників і стабільних атрибутів, що унеможлиблює дрейф значень у документах. Узгоджені правила першої згадки терміна з параметрами підсилюють однозначність і допомагають тримати єдину стилістичну лінію. Сукупність цих чинників підтверджує важливість системного підходу до термінотворення та перекладу у галузі.

Галузеві терміносистеми розвиваються разом із технологіями, тому їхня якість безпосередньо впливає на прозорість виробничих процесів і релевантність контролю якості. Уніфіковані словотвірні моделі та сталі колокації дають можливість швидко інтегрувати нові одиниці без порушення внутрішньої логіки. Послідовна політика щодо абревіатур, метричних одиниць і місця атрибутів у назві зменшує ризик хибного тлумачення. Узгоджені відповідники підсилюють взаєморозуміння між підрозділами й зовнішніми аудиторами, що особливо суттєво для ланцюгів постачання. Виважений добір перекладацьких прийомів підтримує рівновагу між компактністю і технологічною точністю. Такий підхід забезпечує надійний фундамент для подальшої гармонізації професійної комунікації.

У роботі було поставлено і виконано наступні завдання:

1. Розкрито сутність поняття «термін» і досліджено підходи до його тлумачення у сучасній лінгвістиці. Аналіз дефініцій засвідчив, що термін функціонує як спеціалізована одиниця з галузевою референцією та

нормативною однозначністю. Огляд структурного, функціонального і когнітивного підходів показав спільний акцент на стабільності форми і керованій семантиці. Дослідження встановило, що дефініційні маркери, жанровий контекст і параметричні атрибути виконують роль механізмів дизамбігації. Порівняння критеріїв терміна підтвердило значущість відтворюваності, метричної сумісності та відповідності глосарним нормам. Узагальнення виявило необхідність чітких правил першої згадки терміна і послідовного використання колокацій. Сформоване бачення визначило методологічну рамку подальших описів терміносистем.

2. Охарактеризовано особливості формування галузевих терміносистем у харчовій промисловості. Дослідження встановило, що інновації у технологіях і матеріалах безпосередньо стимулюють появу нових номінацій. Регуляторні стандарти і внутрішні стилегайди прискорюють кодифікацію та обмежують варіантність. Тематичні кластери, пов'язані з етапами виробництва, забезпечують логічну мережу зв'язків між діями, параметрами і матеріалами. Аналіз продемонстрував, що запозичення і кальки інтегруються без конфліктів за умови відповідності синтаксичним моделям мови приймача. Взаємодія підсистем процесів, контролю якості, пакування і логістики підтримує цілісність терміносітки. Виявлені закономірності дозволяють будувати передбачувані словотвірні ряди і стабільні відповідники. Отриманий опис окреслив правила підтримки узгодженості в документах різних жанрів.

3. Визначено структурно-семантичні типи англомовних термінів м'ясної промисловості. Дослідження зафіксувало домінування композитів типу іменник плюс іменник та прикметник плюс іменник, що забезпечує компактність і прозорість структури. Віддієслівні іменники підтвердили тенденцію до номіналізації процесів і симетрії між інструкціями та звітами. Багатослівні одиниці з параметрами продемонстрували здатність точно прив'язувати поняття до вимірюваних величин. Семантичні процеси включили звуження значення, контрольовану полісемію і метонімічні

переходи між процесом та результатом. Стійкі колокації закріпили дефініційні ознаки та спростили автоматизований пошук. Критерії віднесення одиниць до типів забезпечили практичні орієнтири для уніфікації. Отримана типологія підтримала однакове трактування термінів у суміжних документах.

4. Проведено тематичну класифікацію термінів відповідно до технологічних етапів виробництва. Класифікація виокремила кластери первинної переробки, рецептурно-технологічних операцій, пакування, контролю якості та логістики. Для кожного кластера дослідження встановило типові ланцюжки «дія – параметр – матеріал», що відтворюють послідовність процесів. Аналіз визначив граничні зони перетину та запропонував правила розмежування термінів подвійної належності. Запропонована структура класифікації полегшила призначення усталених українських відповідників і усунула дублети. Сформовані групи стали основою для шаблонів таблиць, маршрутних карт та етикеток. Класифікація підсилила простежуваність термінів між підрозділами і в часі. Отриманий результат підготував підґрунтя для автоматизованих перевірок терміновживання.

5. Описано основні способи словотворення термінів у даній галузі. Дослідження показало продуктивність композиції, конверсії дієслова в іменник і афіксації зі спеціалізованими формантами. Аналіз підтвердив, що калькування ефективно за умови збереження ієрархії «модифікатор → ядро». Розгляд абревіатур і ініціалізмів засвідчив потребу в політиці розгортання при першій згадці та подальшій стабільності коротких форм. Порівняння жанрів текстів допомогло визначити сфери доречності буквального перекладу, опису і конкретизації. Вироблені принципи дали можливість будувати передбачувані словотвірні ряди для нових одиниць. Уніфіковані моделі зменшили ризик семантичного дрейфу і полегшили навчання персоналу. Отримані висновки закріпили основу для поповнення глосарію.

6. Досліджено перекладацькі відповідники та шляхи передачі англomовних термінів українською мовою. Аналіз виявив пріоритет

усталених еквівалентів для базових процесів і регуляторних вузлів. Калькування з корекцією порядку складників забезпечило компактність і структурну прозорість відповідників. Конкретизація виявилася критичною для матеріалів і оболонки, де атрибути калібру, проникності та призначення визначають точність. Описові конструкції виправдали себе для функційних компонентів, сенсорів і індикаторів, які не мають стабільних однословних пар. Перестановка і модуляція застосовувалися точково для вирівнювання синтаксису без втрати дефініційного ядра. Політика першої згадки з параметрами підвищила однозначність у подальших уживаннях. Сформовані правила забезпечили сумісність перекладу з виробничими та аудиторськими документами.

7. Узагальнено результати аналізу й окреслено тенденції розвитку англійської терміносистеми м'ясної промисловості. Дослідження засвідчило посилення параметризації, цифрової простежуваності і стабілізації ініціалізмів. Розвиток пакувальних матеріалів і контрольних індикаторів породжує нові назви, які потребують ранньої глосарної фіксації. Номіналізація процесів підтримує симетрію між інструкціями і звітами та спрощує машинний пошук. Логістична лексика рухається до фіксованих позицій назв і одиниць у формах, що зміцнює інтеграцію з інформаційними системами. Керована синонімія поступається еталонним формам, які знижують ризик дублетів. Виявлені тенденції визначають напрям оновлення стилістики і шаблонів документів. Отримані підсумки задають рамку для подальшої гармонізації перекладу і поповнення глосарію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко О.М., Медведєва Є.Ю. Структурно-семантичні характеристики терміноодиниць техніки та особливості їх перекладу (на матеріалі текстів автомобільної галузі). *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки*. 2016. № 1. С. 93-98
2. Борисович О.В., Чаюк Т.А. Мовна синестезія та синестезійна метафора. *Південний архів. Серія «Філологічні науки»*. 2020. № 82. С. 54–59.
3. Борисович О.В., Чаюк Т.А. Мовна синестезія та синестезійна метафора. *Південний архів. Серія «Філологічні науки»*. 2020. № 82. С. 54–59.
4. Венжинович Н. Лінгвокультурологічний аспект мовознавчих досліджень: навчально-методичний посібник до спецкурсу для студентів філологічного факультету. Ужгород: ФОП Сабов А.М., 2015. 267 с.
5. Верба Г.В., Верба Л.Г. Довідник з граматики англійської мови: Довідк. вид. 7-е вид. К.: Освіта, 2015. 320с.
6. Воробкало В.В., Сітко А.В. Аспекти заміни прагматичних функцій при перекладі. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2021. № 7. С. 197-200.
7. Гаврилова О. В. Процеси калькування в сучасній українській мові (на прикладах комп'ютерної лексики). *Science and Education a New Dimension. Philology*. Budapest, 2018. VI (45). Is. 152. P. 25–29.
8. Герасімова О. М. Особливості перекладу термінів (на прикладі прикордонного дискурсу). *Наук. вісн. міжн. гуманітарного ун-ту. Сер. Філологія*. 2016. № 22. С. 180-182.
9. Ісакова Є.П. Граматичні трансформації при перекладі англійських пасивних конструкцій на українську мову. *Закарпатські філологічні студії*. 2024. № 35. С. 197-200.
10. Кальниченко Н. М., Зарубіна З.В. Вплив чинників культури на переклад. URL: studentam.net.ua/content/view/8844/97 (дата звернення 13.10.2025).

11. Кальнік О. П., Воробйова О. С., Симоненко А. В., Олешко М. В. Термінологічні проблеми перекладу наукових текстів у сфері іт технологій. *Молодий вчений*. 2019. № 5.1. С. 188.

12. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми : посібник. Вид. 5-те, випр. Вінниця : Нова книга, 2018. 656 с.

13. Коваль Ю.О., Рожков Ю.І. Мовні засоби репрезентації термінології виробництва продуктів м'ясної промисловості в англійській мові. *Світ мов і мови світу: зб. матеріалів VII Міжнародної наук.-практ. студ. конф.*, Київ, 17 квітня 2025 р. Київ, 2025. С. 37-38.

14. Ковальчук О.Я., Косович С.Т. Способи термінотворення в англійській терміносистемі галузі енергетики. *Закарпатські філологічні студії*. 2024. № 35. С. 174-178.

15. Кузьменко Н. Жанрово-стилістичні особливості перекладу науково-технічних текстів. Сучасні дослідження з іноземної філології. 2021. № 1. С.81-89.

16. Лазебна Н.В. Складні англомовні терміни галузі промислової екології: структура, семантика та функціонування. *Науковий вісник ДДПУ ім. Франка*. 2016. № 6. С. 102-104.

17. Лінник Л. Техніки перекладу: калькування. URL: <https://profpereklad.ua/tehniki-perekladu-kalkuvannja/> (дата звернення 12.10.2025)

18. Мазуріна Ю., Павленко Н., Степова Ю. Лінгвістична термінологія як особлива терміносистема. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*. 2022. № 35. С. 80-89.

19. Нарушевич-Васильєва О.В. Екстралінгвістичні та лінгвістичні чинники виникнення й формування української термінології харчової промисловості. *Записки з українського мовознавства*. 2017. № 24(1). С.140-148.

20. Нарушевич-Васильєва О. В. Семантико-тематична та категорійно-поняттєва організація української термінології харчової промисловості. *Словенська термінологія данас*, 2017. С. 567-576.

21. Нарушевич-Васильєва О. В. Іншомовні запозичення в українській термінології харчової промисловості. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*, 2017. Випуск 154. С.582–586

22. Петренко О. Особливості перекладу тексту науково-технічного стилю. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2015. № 1. С. 298-303.

23. Похил В.І. та ін. Технологія виробництва продукції тваринництва. *Словник термінів*. Дніпро, 2021. 199 с.

24. Рейда О. А. Основні проблеми при перекладі термінології у галузі харчової промисловості. *Мова та література у полікультурному просторі: матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (Наукова філологічна організація «Логос», 11-12 лютого 2022р.). Львів, 2022. С. 35-37.

25. Ріба-Гринишин О. М., Рильчук К. В. Структурно-семантичні особливості англійських термінів у галузі енергозбереження. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2019. № 42. Т. 2. С. 102–104.

26. Рожков Ю. Г. Концептуальні категорії термінів на позначення хвороб тварин в англійській мові. *International journal of philology* –«Міжнародний філологічний часопис». 2021. Випуск 12 (1). С. 108-112.

27. Сімахіна Г. О., Науменко Н. В. Здобутки і перспективи впровадження інновацій у харчовій промисловості України. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2021. № 5. С. 109-115.

28. Худолій А.О. Лінгвопрагматичні аспекти стратегій перекладу англійських текстів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія», серія «Філологія»*. 2024. № 23(91). С. 37-42.

29. Чаюк Т.А., Борисович О.В. Способи творення англомовних юридичних термінів. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2020 № 46 том 2. С. 177-180.
30. Cronin M. Translation Studies and the Common Cause. *Modern languages open*. Liverpool, 2018. Vol. 1. P. 23–32.
31. Lashkul, V. (2023). Linguistic tools for expressing process category in the English food industry terminology. *International Journal of Philology*, 27(2), 69-76. [https://doi.org/10.31548/philolog14\(2\).2023.08](https://doi.org/10.31548/philolog14(2).2023.08)
32. Lashkul, V. (2024). Linguistic representation of the property category in the english terminology of the food industry . *International Journal of Philology*, 28(2), 54-63. [https://doi.org/10.31548/philolog15\(2\).2024.06](https://doi.org/10.31548/philolog15(2).2024.06)
33. Sirotina, O.O. (2021). Means of linguistic representation of the category of space in the English terminology of biotechnology. *International Philological Journal*, 12(1), 102-107.
34. Syrotina, O. (2020). Means of language representation of the space category in the English biotechnology terminology. *International Journal of Philology*, 12(1), 102-107.
35. Syrotina, O. (2021). Representation of the space category in the English terminology of biotechnology. *Euromentor Journal-Studies about Education*, 12(1), 118-132.
36. Syrotina, O. (2022). Concept categories expressed in English terms of the biotechnology sphere. *Cogito -Multidisciplinary Research Journal*, 1, 174-187.
37. Syrotina, O., & Lashkul, V. (2023). Conceptual categories represented by English terms of the food industry. *Cogito-Multidisciplinary Research Journal*, 4, 286-303.
38. Verbytskyi S., Kuts O., Kozachenko O., Patsera N. Challenges And Practical Considerations in Translating Legal and Technical Texts in the Food Production Industry. *Науковий вісник ЧНУ ім. Ю. Федьковича*. 2024. № 848. С. 50-58.

39. Verbytskyi, S. (2023). Theory and practice of professional translation of scientific and regulatory texts in the field of food industry. *Problems of linguistics and methods of language teaching in the context of Ukraine's entry into the European space: materials of the 5th All-Ukrainian Internet Conference*, Uman, April 6, 2023. Uman : Publisher Sochinsky, M. M.

40. Verbytskyi, S. B. (2022). Conceptual problems of technical translation and development of professional terminology of beet-sugar production. *Bulletin of Osh State University, Special Issue*, 115–122.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

41. Black C. Dictionary of Food Science and Nutrition", Nutrition & Food Science, 2007. Vol. 37. No. 4, pp. 29-292.

42. Britannica Dictionary. Object. 2020. URL: <https://www.britannica.com/dictionary/object> (дата звернення 16.10.25)

43. Cambridge Dictionary, (2021). Property. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/property> (дата звернення 16.10.25)

44. Codex Alimentarius - міжнародні стандарти харчової промисловості. URL: <https://www.fao.org/fao-who-codexalimentarius/en/> (дата звернення 23.03.25)

45. Collins. Object. 2020. URL: <https://www.collinsdictionary.com/us/dictionary/english/object> (дата звернення 16.10.25)

46. Davidson Alan, Jaine Tom The Oxford Companion to Food (3rd ed.). Oxford: Oxford University Press, 2014. Food Industries, Food Standards Agency (UK). URL: <https://www.gov.uk/government/organisations/food-standards-agency> (дата звернення 16.10.25)

47. FDA (Food and Drug Administration) – регулювання харчових продуктів у США. URL: <https://www.fda.gov/> (дата звернення 16.10.25)

48. Food Industry Glossary. 2006. URL: <https://www.fmi.org/our-research/foodindustry-glossary> (дата звернення 16.10.25)

49. Longman Dictionary of English Language and Culture: Електронний словник URL: <https://www.ldoceonline.com/> (дата звернення 16.10.25)

50. Oxford Advanced Learner's Dictionary: Електронний словник URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com> (дата звернення 16.10.25)

ДОДАТКИ

Додаток А

**Продуктивність структурних моделей термінів у зіставлюваних
мовах**

Англомовні терміни м'ясної промисловості

Структурні типи	Граматичні розряди	%	Частка від вибірки	Приклад
Композити N+N	іменникові	30,0%	180	<i>carcass grading</i> – сортування туш; <i>bone dust</i> – кістковий пилок; <i>barrier film</i> – бар'єрна плівка; <i>brine injector</i> – ін'єктор розсолу
Композити Adj+N	іменникові	20,0%	120	<i>boneless ham</i> – безкісткова шинка; <i>edible casing</i> – їстівна оболонка; <i>frozen blocks</i> – заморожені блоки
Віддієслівні іменники (V→N)	іменникові	15,0%	90	<i>deboning</i> – обвалювання; <i>trimming</i> – підрізання; <i>rendering</i> – утилізація побічних продуктів
Термінологічні словосполучення з параметрами	іменникові	10,0%	60	<i>water holding capacity (WHC)</i> – водоутримувальна здатність; <i>oxygen transmission rate (OTR)</i> – коефіцієнт проникності кисню; <i>log reduction</i> – кратність зниження
Техпроцеси (V)	дієслівні	8,0%	48	<i>(to) eviscerate</i> – нутрувати; <i>(to) scald</i> – ошпарювати; <i>(to) tumble</i> – масувати у барабані
Абревіатури/акроніми	іменникові	7,0%	42	<i>HACCP</i> – HACCP; <i>MAP</i> – модифікована атмосфера; <i>SSOP</i> – санітарні стандартні операційні процедури
Матеріали/обладнання	іменникові	6,0%	36	<i>polyamide casing</i> – поліамідна оболонка; <i>smokehouse</i> – коптільня; <i>vacuum sealer</i> – вакууматор
Логістичні вузли	іменникові	4,0%	24	<i>cold chain</i> – холодний ланцюг; <i>data logger</i> – реєстратор температури; <i>use by</i> – спожити до

Українські відповідники

Структурні типи	Граматичні розряди	%	Частка від вибірки	Приклад
Словосполучення N+N та Adj+N	іменникові	35,0%	210	бар'ерна плівка; поліамідна оболонка; ін'єктор розсолу; сортування туш
Віддієслівні іменники	іменникові	25,0%	150	обвалювання; ошпарювання; підрізання; нутрування
Терміни з параметрами	іменникові	12,0%	72	водоутримувальна здатність; коефіцієнт проникності кисню; кратність зниження
Процеси	дієслівні	14,0%	84	коптити; охолоджувати; ін'єкувати; пакувати
Абревіатури	іменникові	7,0%	42	НАССР; MAP; CSE
Логістика/маркування	іменникові	7,0%	42	холодовий ланцюг; номер партії; строк придатності

Словотвірні моделі та продуктивні засоби

Модель	Тип операції	Англійський приклад	Український відповідник	Коментар для уніфікації
Композиція	N+N	<i>carcass splitter</i>	розколювач туш	Фіксувати порядок «ядро–визначення» укр. мовою
Композиція	Adj+N	<i>high-oxygen MAP</i>	високоокисне MAP	Уточнювати режим у специфікації
Суфіксація	V+-ing → N	<i>rendering</i>	утилізація побічних продуктів	Відтворювати процес через віддієслівний іменник
Префіксація	un-, pre-	<i>pre-cooked</i>	попередньо приготований	Узгодити з шаблонами маркування
Конверсія	V→N	<i>trim → trimming</i>	підрізати → підрізання	Єдині пари для інструкцій і звітів
Абревіатури	ініціалізм	<i>HACCP, OTR, WVTR</i>	HACCP; OTR; WVTR	Латинські абревіатури з укр. розгортанням у першій згадці
Калька	модельна	<i>barrier film</i>	бар'єрна плівка	Уникати зайвих прийменників
Транскрипція/перекличка	назви власні	<i>jerky</i>	в'ялене м'ясо	Фіксувати еталон у глосарії

Додаток В

**Основні прийоми перекладу термінів м'ясної промисловості з
прикладями**

Прийом перекладу	Визначення	Приклад англійською	Український варіант	Примітка
Усталений еквівалент	Закріплений у нормі відповідник	<i>shelf life</i>	строк придатності	Сталість у макетах
Калькування	Послівне відтворення моделі	<i>quality control</i>	контроль якості	Без додаткових применників
Запозичення + розгортання	Ініціалізми/акроніми	<i>HACCP</i>	НАССР (Hazard Analysis and Critical Control Points)	Перша згадка з розшифруванням
Конкретизація	Вужчий термін у ПМ	<i>casing</i>	колагенова оболонка калібр 24–26	Додати матеріал і калібр
Узагальнення	Ширший термін у ПМ	<i>meat by-products</i>	побічні продукти	Якщо деталізація надлишкова
Опис/експлікація	Пояснення функції	<i>oxygen scavenger</i>	поглинач кисню	Для бар'єрних систем
Модуляція	Логічний розвиток значення	<i>temperature abuse</i>	порушення температурного режиму	У логістиці
Перестановка	Зміна порядку/частини мови	<i>high-oxygen MAP packaging</i>	пакування в MAP з високим вмістом кисню	Узгодити порядок атрибутів
Компенсація	Відшкодування втрати	<i>rendering plant</i>	цех утилізації побічних продуктів	Додати функцію цеху
Буквальний переклад	Слово в слово, якщо збігаються функції	<i>vacuum packaging</i>	вакуумне пакування	Перевірити жанр документа
Лінгвістичне стискання	Скорочення без втрати змісту	<i>time-temperature indicator</i>	індикатор часу та температури	Єдина форма для маркування

Додаток Г

Міні-глосарій для уніфікації перекладу

Англійський термін	Український відповідник	Атрибут/параметр для першої згадки
<i>deboning</i>	обвалювання	спосіб/зона обробки
<i>scalding</i>	ошпарювання	t, час
<i>cold chain</i>	холодовий ланцюг	діапазон t, точки контролю
<i>polyamide casing</i>	поліамідна оболонка	калібр, OTR/WVTR
<i>water holding capacity (WHC)</i>	водоутримувальна здатність	метод вимірювання
<i>oxygen transmission rate (OTR)</i>	коефіцієнт проникності кисню	одиниці виміру
<i>log reduction</i>	кратність зниження	мікроорганізм, умови
<i>rendering</i>	утилізація побічних продуктів	тип сировини